A Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ emlékezetes pillanatai 2019-ben

RUSZISZTIKAI KÖZPONT

Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ
Eötvös Loránd Tudományegyetem
1088 Budapest, Múzeum krt. 6-8.
Tel.: 06-1-485-5207
E-mail: ruscentre.budapest@gmail.com
Honlap: russtudies.elte.hu
instagram.com/russtudies_budapest
facebook.com/russtudies/

Ünnepeink, találkozásaink

No, megállj csak – egy kis ó-újév köszöntésre

2019 első színes rendezvénye a Ruszisztikai Központban az orosz ó-újév köszöntése volt, ahol egy jelentős születésnapot is ünnepeltünk: 50 éve került bemutatásra a *No, megállj csak!* című rajzfilm első, kísérleti része.

1969-ben elérkezett az idő, hogy a Disney-rajzfilmek humorát, sodrását és báját túlszárnyalják a szovjetek az állami tévétársaság megrendelésére – mindezt úgy, hogy közben ne sérüljön az ideális szovjet értékrend és ne nevelődjenek félre a szovjet kispajtások. Az alapkoncepció és az első grafikai megvalósítás Gennagyij Szokolszkij nevéhez fűződik, azonban a kultikussá vált nyuszi- és farkasfigurát Vjacseszlav Kotyonocskin rendező teremtette meg.

A rajzfilmsorozat minden várakozást felülmúló sikereket ért el. 1986-ig évente bemutatásra került egy-egy újabb rész, a korábbi epizódokat pedig folyamatosan láthatta a tévében a rajongótábor. 1986 után is készültek újabb epizódok, de már más hangulatban, hiszen a digitális technika ezt a produkciót is beszippantotta. Persze az igazán elkötelezett hívek szerint a régi, kézműves részek az igaziak.

A képsorok a mai nézőt is megszólítják, lekötik, szórakoztatják, sőt a szovjet mindennapok kutatóinak is izgalmasak lehetnek, hiszen az 1970-es–80-as évek hétköznapi reáliái sorban megjelennek a vásznon. Ez volt annak idején a nagy siker egyik kulcsa, a felcsendülő népszerű melódiák mellett – állítják a szakértők.

Magyar vonatkozása is van a rajzfilmnek, mégpedig zenei. Minden részben felhangzik Deák Tamás zeneszerző *Vízisí* című szerzeménye, miközben a címsorokat és a stáblistát lehet olvasni.

Vidám dalok Tatyjána napján

A Magyar-Orosz Művelődési és Baráti Társaság 2019. január 24-én „Szilaj húrokon” címmel derűvel teli Viszockij-emlékestet rendezett, melyet meglepetésként Tatyjána-napi vetélkedővel fűszerezett.

Vlagyimir Viszockij tavaly töltötte volna be 80. évét. Így aztán 2018 Viszockij-emlékévvé avanzsált Oroszországban, de még Magyarországon is. Viczai Péter Viszockij-kutató idézte fel az év legjelentősebb eseményeit. Beszélt a hazánkban megjelent, Viszockij művészetéhez kapcsolódó kötetekről, köztük saját, *Gennagyij Nord, avagy az „ismeretlen Viszockij” – Versek, dalok, anekdoták* című művéről, melynek hazai bemutatói alkották a magyarországi emlékév gerincét. Egy különc orosz üzletember projektjéről is mesélt, aki az eldugott Gorohovec-faluból igazi Viszockij-landet varázsolt, amely 2018-ban egy a bárd mellszobrát körülvevő, zenélő, színes, Viszockij-dalokra táncoló szökőkúttal egészült ki.

Ezután az elméleti kérdésekről áttértünk a gyakorlatra. Sipos Mihály előadóművész „Vidám Viszockij – szilaj húrokon”címmel tartott nekünk koncertet a bárd dalaiból orosz és magyar nyelven (utóbbi esetben Sipos Mihály saját fordításában). Sipos rengeteg humorral és érzékenységgel közelítette meg az olyan klasszikusokat, mint a *Mentsétek meg lelkeinket*, *A zsiráf*, vagy a *Rendőri protokoll*. Utóbbi előadásához a filmesztéta Geréb Anna statisztált viharos sikerrel.

Végül, mivel az emlékest éppen Tatyjána napjának előestéjére volt meghirdetve, a Magyar-Orosz Baráti Társaság és a Ruszisztikai Központ jelenlévő munkatársai és hallgatói együtt emlékeztek meg a ma már az oroszországi egyetemisták napjaként aposztrofált ünnepnapról. Thuróczy Lászlóné Marina mesélt nekünk az ünnep és a hozzá kapcsolódó szokások eredetéről, majd kvíz segítségével tesztelhettük is frissen szerzett ismereteinket.

A remek program, a remek dalok és a remek előadás garanciát jelentettek a hallgatóság határtalan jókedvére.

Műfordító legenda a Ruszisztikai Központban

2019. február 6-án Galgóczy Árpád, Puskin-emlékéremmel kitüntetett József Attila-díjas író és legendás műfordító járt a Ruszisztikai Központban a Magyar-Orosz Művelődési és Baráti Társaság és a Központ közös szervezésében.

Többen is úgy nyilatkoztak, hogy életre szóló élményekkel gazdagodtak, amikor meghallgatták a már 90 éves, ugyanakkor tökéletes szellemi és fizikai frissességnek örvendő Galgóczy Árpád előadását. A műfordító másfél óra alatt felvázolta kalandos életének és munkásságának fontosabb csomópontjait és problémaköreit. A közönség ámulattal hallgatta, ahogy Galgóczy fejből idézte Puskin és Lermontov teljes műveit eredetiben és több különböző magyar fordításban, köztük természetesen a sajátjában is. A ritmus, a hangsúly és a hangalak „lefordításának" rejtelmeiről beszélt magával ragadó odaadással. Mesélt egy olyan esetről is, amikor egy különleges orosz verssor tökéletes magyar fordítása 40 évi érlelődés után formálódott meg benne.

Az előadás nem csupán szakmailag fontos tanulságokkal szolgált, hanem emberileg is sokat adott minden jelenlévő számára. Galgóczy Árpád ugyanis végtelen bölcsességről és érzelmi érettségről tett tanúságot életútjával. Elmondta, hogy miként került partizánharc vádjával a Szovjetunióba, és hogyan szeretett bele az orosz klasszikus költészetbe egy lágerben. Hét év munkatábor és további hat év kényszerű szovjetunióbeli tartózkodás után is külön tudta választani magában az elnyomó politikai rendszert és az orosz embereket, és azt is képes volt tudatosan megfogalmazni, hogy számára az általa tökéletesen elsajátított orosz nyelv nem a mindenkori politikai elit, hanem Puskin, Lermontov és az összes kiváló orosz költő nyelve. Műfordítói munkáját az orosz költészet iránti elkötelezettségből végezte és végzi továbbra is, Spiró Györgyöt idézve nem futószalagon, hanem „kézműves kisiparosként, a szeretettől hajtva".

Tamara Blum, a bécsi BFI Gazdasági Egyetem professzora Budapesten

2019. február 15-én 14.00–18.00 óra között Tamara Blum professzor, a bécsi BFI Gazdasági Egyetem orosz nyelvi lektorátusának vezetője mesterkurzust tartott az ELTE BTK Ruszisztikai Központjában, orosztanárok részére.

A programot a Magyarországi Orosz Nyelv- és Irodalomtanárok Egyesülete (VAPRJAL) szervezte meg a Ruszisztikai Központ közreműködésével.

Tamara Blum több, mint 40 éve tanít orosz nyelvet nem orosz anyanyelvűeknek. Szakmai pályáját Vlagyimirben kezdte, ahol élete első csoportját részképzésen lévő orosz szakos magyar hallgatók alkották. A mai napig élnek benne azok a csodálatos élmények, amelyek ehhez az első tapasztalatához fűződnek, és azóta is különös szeretettel viseltetik a magyar diákok iránt.

A mostani mesterkurzuson Tamara Blum bemutatta „*Puty k uszpehu*” című, két részes tankönyvcsaládját, amely kifejezetten olyan oktatási helyzetre lett kifejlesztve, amikor nem szláv anyanyelvű hallgatók nem anyanyelvi közegben tanulnak oroszul, heti egyszer vagy kétszer másfél órában. Vagyis a Magyarországon egyetemi közegben oroszul tanulók is kifejezetten célcsoportjai a kiadványnak. Tamara Blum a kéziratokat mintegy tíz éven át fejlesztgette és tesztelte kollégáival Bécsben. Sok finomítás után, a Magyarországon is legendás nyelvész-nyelvtanár Szerafima Havronyina javaslatára döntött úgy, hogy mindenki számára hozzáférhető nyelvkönyvvé fejleszti az anyagot.

A budapesti mesterkurzus résztvevői nem csak általános javaslatokat kaptak a tankönyv használatához, hanem közösen a szerzővel bontották ki a 7. lecke anyagának metodikai lehetőségeit.

Tamara Blum professzor karizmatikus, magával ragadó személyiség, aki valószínűleg bármilyen tankönyvből jól tanítana. Mégis szükség van jó tankönyvekre – mondja a professzorasszony – hiszen segítenek abban, hogy jobban menjen a tantermi munka. A „*Puty k uszpehu*” kitűnő példa erre.

Pörgött a pirogszámláló a Ruszisztikai Módszertani Kabinet és Könyvtár 10. születésnapján

A híres orosz vendégszeretet hagyományait követve, 2019. február 25-én, pontban a Kabinet megnyitásának 10. évfordulóján bölcsészkar-szerte elébe mentünk a potenciális vendégeknek, és piroggal és ajándékkártyákkal kedveskedtünk nekik.

Sonkoly Gábor professzor, az ELTE BTK dékánja átvette a Russkiy Mir Alapítvány köszöntőlevelét is.

A legtöbben kíváncsi örömmel, néhányan enyhe gyanakvással fogadták a gerilla-akciót, de végül mindenki jó érzéssel konstatálta, hogy a Kabinet 10. születésnapjával jól járnak. A pirog mindenkit levett a lábáról. Több? mint 100 darab fogyott el a Dékániában, a Gazdasági Hivatalban, a Doktori és a Tanulmányi Osztályon, a Történeti Intézetben és a szomszédos tanszékeken, a könyvtárakban, a jegyzetboltban, a portákon és a folyosókon. Az volt a cél, hogy ne csak mi örüljünk a jubileumi születésnapunknak, hanem mindenki. És ezt a célt sikerült elérni. Persze a leglelkesebb grémium a diákok közül került ki, különösen azért, mert olyan hallgatók is bepillantást nyerhettek a Kabinetbe, akik korábban még nem jártak ott.

A Ruszisztikai Központ folyosóján flash mob-szerű teaház állta el minden direkt arra járó és véletlenül odakeveredő ember útját – ami szerencsére senkinek nem volt ellenére. Bakelit lemezekről szólt Okudzsava, Alla Pugacsova, Zsanna Bicsevszkaja, az Akvárium és más ikonikus orosz és szovjet dallamok. Folyt a társalgás és a tea, fogyott a sütemény és a pirog maradéka. Sok születésnapi köszöntés érkezett a vendégektől, további sikeres évtizedeket kívántak a Kabinetnek és reményüket fejezték ki, hogy jövőre is lesz születésnapi buli.

Geréb Anna filmesztéta közkívánatra ismét előadást tartott az orosz némafilmről

2019. február 28-án Geréb Anna filmesztéta „A nagy sztárpáros – Vera Holodnaja és Ivan Mozzsuhin, az I. világháború előtti orosz némafilm koronázatlan királynője és királya” címmel tartott izgalmas előadást a mintegy 30 fős közönségnek.

Azt lehetne hinni, hogy Geréb Anna filmesztéta olyan dolgokról beszél, amik a mai kor emberét nem nagyon érdeklik. Rossz minőségű némafilmek fekete-fehérben, hang és speciális effektek nélkül. Csakhogy Geréb Anna úgy beszél a játékfilm oroszországi hőskoráról, hogy mindenki elámul. A némafilmek némaságát észre sem vesszük, hiszen Anna mindent „kihangosít”. A technikai hiányosságokat magyarázatra szoruló rejtvényeknek látjuk. A szakmai ballépések kiszúrását izgalmas felfedezésként éljük meg. Felemelő érzéssel veszünk a kezünkbe homályos, matt fényképeket kartonpapírokon, furcsán sminkelt, mesterkélt pózban megmerevedett színészekről. Az idő pedig röpül, máris eltelt három óra.

Ez történt február 28-án a Szekfű Gyula Könyvtárban, ahol Geréb Anna Vera Holodnaja és Ivan Mozzsuhin némafilmsztárok életútját és munkásságát mutatta be a közönségnek. Több izgalmas részletet láttunk 1918 előtt készült játékfilmekből és végignézhettük Vera Holodnaja főszereplésével az 1916-ban készült *Életet az életért* [*Zsizny za zsizny*] című filmet Jevgenyij Bauer rendezésében.

A programot a Magyar-Orosz Művelődési és Baráti Társaság és Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ szervezte, közösen. Már formálódik a következő némafilmes előadás témája. Úgy látszik, erre nagyon könnyen rá lehet szokni.

Tavaszkezdés a klasszikus zene jegyében

Március negyedik munkahete az orosz klasszikus zene történetének kiemelkedő jubileumaival színesítette a Ruszisztikai Központ életét, hiszen Rimszkij-Korszakov 175. születésnapjával indult a hét, és Mogyeszt Muszorgszkij 180. születésnapjával zárult. Ezek olyan jubileumok, amiket nem lehetett figyelmen kívül hagyni.

Az orosz Ötök nevét Magyarországon is sokan ismerik, hiszen a középiskolai zenetörténeti tananyag részét képezik. Míg Muszorgszkijtól az *Egy kiállítás képei* számít a legismertebb műnek – és nem csak a címe -, addig Rimszkij-Korszakovval leggyakrabban az *Aranykakas* asszociálódik. Március 18-án és március 21-én zenei kvízzel és életrajzi ismertetőkkel hoztuk közelebb az érdeklődőkhöz a két kitűnő zeneszerzőt.

Adekvát napon született Gogol

1809. április 1-én – irodalmi életművéhez jól illeszkedő jeles napon született Nyikolaj Gogol, az orosz szatirikus szépirodalom kiemelkedő képviselője. Ennek bizony már 210 éve.

Az életmű színei nem fakulnak, amire nem csak az a jó bizonyíték, hogy Budapesten jelenleg is több színházban játszanak Gogol-műveket, hanem az is, hogy az író nevére a mai napig szinte mindenki mosolyogva reagál: ismerjük, ismerjük…

Az ELTE BTK Ruszisztikai Központja nem hagyta ki a lehetőséget, hogy Gogolnak szenteljen egy napot. Április elsején szójátékokkal, műveltségi kvízzel és Gogol-rajzfilmek vetítésével emlékeztünk meg az íróról.

Orosztanulást segítő telefonos applikációk turnéja a visegrádi országokban

2019 április első hetében a moszkvai székhelyű „Prodvizsenyije" non-profit alapítvány végiglátogatta Kelet-Közép-Európa négy országát és 12 helyen tartott oktatásmódszertani szemináriumokat, ahol bemutatták saját fejlesztésű, orosztanulást segítő telefonos applikációikat.

Magyarországon Pécsett és Budapesten tartottak szemináriumokat az alapítvány munkatársai. Az ELTE Ruszisztikai Központban a VAPRJAL (Magyarországi Orosz Nyelv és Irodalom Tanárok Egyesülete) közreműködésével 2019. április 6-án 14 órától került sor a programra. A két fiatal kolléganő elméleti felvezetés után bemutatta az orosztanulást segítő, egyéni haladást lehetővé tevő applikációikat, a cirill ábécé megismerésétől kezdve egészen a felsőfokú ismeretek bővítését célzó alkalmazásokig. Demonstrálták az úgynevezett „Élő kép" projektjüket is, amely virtuálisan élővé teszi az orosz történelem és kultúra kiemelkedő mozzanatainak megismerését a nyelvtanulás során. Az első két "élő kép" ki mást ábrázolna és keltene életre, mint Nagy Pétert és Nagy Katalint.

A magyar-orosz űrkutatási együttműködésről az űrhajózás világnapján

2019. április 6-án délelőtt 10-kor a Magyar-Orosz Művelődési és Baráti Társaság és az ELTE Ruszisztikai Központja közösen emlékezett meg az Űrhajózás Világnapjáról. Stílszerűen a magyar-orosz űrkutatási együttműködésről hallhatunk két előadást is, méghozzá igazi űrkutatóktól.

Az első előadást dr. Ferencz Orsolya, a Külgazdasági és Külügyminisztérium Űrkutatási Főosztályának vezetője, űrkutatásért felelős miniszteri biztos tartotta. Lendületes stílussal vázolta, hogy milyen űrkutatással foglalkozó kutatóintézetek dolgoznak ma Magyarországon, mi a magyar kormány álláspontja az űrkutatással (vagy modernebb kifejezéssel élve „űrtevékenységgel") kapcsolatban, és milyen a magyar szakma nemzetközi beágyazottsága. Ferencz Orsolya külön kiemelte a Roszkoszmosszal és az oroszországi űrkutatókkal több évtized során kialakult szakmai és emberi kapcsolatok meghatározó szerepét, ami lehetővé teszi, hogy kutatóink műszerei eljuthassanak a világűrbe.

A második előadást dr. Hirn Attila, a Magyar Tudományos Akadémia Energiatudományi Kutatóközpontjának keretein belül működő Űrdozimetriai Kutatócsoport vezetője tartotta. Az általa vezetett csoport kiterjedt szakmai referenciákkal rendelkezik, legyen szó az Európai Űrügynökségről vagy akár a NASA-ról. Az Űrhajózás Világnapján kifejezetten az orosz tudósokkal megvalósuló projektekről beszélt, amelynek egyik sarokköve a Farkas Bertalan űrrepülése során először az űrbe juttatott Pille dózismérő, amely az űrhajósokat érő, az űrből érkező sugárzást méri. Ennek továbbfejlesztett változata a Matrjoska-projekt keretén belül jutott el az űrbe, s fantom bábuk segítségével méri, hogy az egyes szerveket miként éri sugárzás. Hirn Attila előadása végén meglepetéssel is készült: megnézhettük, hogy működik élesben a Pille!

A laikusok számára valószínűleg meglepetésként szolgált, hogy hazánk kutatói milyen sok nemzeti és nemzetközi űrügynökséggel működnek együtt, s mennyi magyar fejlesztés járul hozzá ahhoz, hogy jobban megismerjük univerzumunkat.

Nagy helyesírási verseny orosz nyelvből

2019. április 13-án szombaton lezajlott az egész világon ugyanabban az időpontban megrendezésre kerülő orosz helyesírási verseny. Idén 16. alkalommal rendezte meg az akciót az Oroszországi Föderáció, mintegy 150 helyszínen, a világ 81 országában.

Magyarországon másodszor lehetett csatlakozni a versenyhez. A helyszínt idén is az ELTE BTK biztosította a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ és a budapesti Orosz Kulturális Központ együttműködésének köszönhetően.

Ebben az évben két kategóriában lehetett versenyezni. Külön tesztelhették helyesírási ismereteiket az orosz anyanyelvűek és az oroszt idegen nyelvként tanulók. A diktáláshoz tavaly Guzel Jahina kortárs írónő regényéből, idén pedig Pavel Baszinszkij megjelenés előtt álló írásaiból lettek kiválasztva részletek.

A nyelvtanórákról, az iskolai diktálásokról sokunknak vannak rossz emlékei. Ezért is nagyon meglepő, hogy milyen jó mókát lehet csinálni egy ilyen feladattípusból, ráadásul úgy, hogy van benne valami komoly és felemelő is, annak ellenére, hogy nem kell túl komolyan venni.

Éljenek a fiatalok! - székesfehérvári gimnazisták a Ruszisztikai Központban

A Ruszisztikai Módszertani Kabinet és Könyvtár 10 éves évfordulójának ünneplésére meghirdetett „Kabinet Hónapja” 2019. május 31-én véget ért. A hónap során a Kabinet minden eddigi évére jutott 1-1 kiemelt program. Az utolsó esemény a Székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium és Általános Iskola oroszul tanuló diákjainak látogatása volt.

A program során 17 gimnazista érkezett hozzánk Ferschné Várnai Timea tanárnő vezetésével. Először a Trefort-kertben tettünk egy rövid sétát, ahol a diákok aktív közreműködésével derült fény a környező épületek és emlékművek történetére. Ezután bemutattuk a Ruszisztikai Kabinetet, majd feltártuk a Fortocska Galéria legújabb plakátkiállításának rejtelmeit. A tízórait kocsmakvízzel kötöttük egybe, ahol a fiatalok alkoholos italok helyett kvásszal és teával olthatták szomjukat, miközben azt találgatták, hogy milyen ételt esznek Oroszországban a nagyböjt kezdete előtt, vagy hova is mennek az oroszok, amikor a „bányába” készülnek. Végül a ROSZTA-ablakok 100. évfordulójára és a küszöbön álló orosz nyelv napjára emlékezve arra kértük a gimnazistákat, hogy egy általuk kiválasztott orosz versről készítsenek plakátot ROSZTA-stílusban. Várakozásainkkal ellentétben a fiatalok nem azokat a verseket választották, amiket első látásra könnyebb lett volna illusztrálni, hanem komoly, elvont művek költői képeit jelenítettek meg vizuálisan, méghozzá nagy sikerrel. Az eredménynek csodájára lehetett járni, a plakátok olyan szépek, izgalmasak, kreatívak lettek.

Posztolj egy orosz verset! – Akció az orosz nyelv napján

Június 6-án ismét elérkezett az orosz nyelv napja. A tavalyi gerilla-akciónk sikerén felbuzdulva idén is azzal emlékeztünk meg Alekszandr Puskin születésnapjáról, hogy barátainkkal és kollégáinkkal együtt orosz verseket vittünk ki az utcára, hogy mindenki láthassa és olvashassa őket.

A legtöbb vers szűk pátriárkánkban, az ELTE BTK épületeiben jelent meg, de másik egyetemet is díszítettünk költészettel, mégpedig a CEU-t. Budapest mellett Győrben, Bicskén, Pomázon és Csömörön is „kihajtottak a versek". Sőt, idén nem csupán hazánkban posztoltunk költeményeket, hanem külföldre, Párizsba (Hetényi Zsuzsa tanárnő jóvoltából) és Alsó-Ausztriába is eljutottunk.

A legkorábbi vers Puskin 1834-es *Elég, pajtás, elég! című* melankolikus költeménye volt. Kis nyírfánkhoz Nyikolaj Ogarjov *Úton* című alkotása került, a műben az út mentén álló nyírfák apropóján. A legnehezebben értelmezhető költemény Velimir Hlebnyikov *Bóbeóbija* volt, a legfrissebb pedig Vlagyimir Viszockij *Kezdetben vala a Bánat s Vágy Igéje* kezdetű verse 1974-ből. Az akciónk nyomán elszórt 140 évnyi orosz verstermést nem csupán az utcán, hanem térképen is meg lehet tekinteni.

A mozgalmas nap zárásaként a születésnapos Puskin két kis drámája (A *fukar lovag* és *Mozart és Salieri*) színházi adaptációjának vetítését szerveztük meg.

A kortárs orosz irodalom főbb tendenciái

2019. október 10-én 16:30-kor Kalafatics Zsuzsanna és Gyimesi Zsuzsanna előadást tartott a kortárs orosz irodalom főbb tendenciáiról a Magyar-Orosz Művelődési és Baráti Társaság szervezésében, a Nemzetek Házában.

Az elmúlt 30 év orosz szépirodalmi terméséből és azok társadalmi és szakmai fogadtatásából kirajzolódó képet vázoltak fel az előadók. Az orosz irodalmár közösség úgy tekint a peresztrojka utáni időszakra, mint a 20. századi történelmi traumák feldolgozásának periódusára, amiben a szépirodalomnak kulcsfontosságú szerepe van. Vagyis hiába közeledik a Gutenberg-galaxis vége, az orosz kultúra irodalomközpontúsága – úgy tűnik – nem gyengül.

Kalafatics Zsuzsanna kitért a kortárs orosz irodalom hazai jelenlétére is. Elmondható, hogy a hazai könyvpiac folyamatosan komoly figyelmet szentelt a kortárs orosz prózának az elmúlt évtizedekben és a legjelentősebb alkotások hozzáférhetők a magyar olvasó számára, köztük Viktor Pelevin, Vlagyimir Szorokin és Ljudmila Ulickaja szinte teljes életműve.

Budapesten járt a nemzetközi ismeretterjesztő expedíció küldöttsége

2019 októberében és novemberében kilenc országba látogatnak el az Oroszországi Föderáció Oktatási Minisztériuma támogatásával indított projekt, a „Nemzetközi Ismeretterjesztő Expedíció” küldöttei. Magyarországon Szvetlana Kamiseva és Alekszandr Paskov, a Puskin Intézet docensei töltöttek hat napot, hogy Szeged, Pécs és Budapest egyetemein, gimnáziumaiban, kulturális intézményeiben népszerűsítsék az orosz nyelvet, irodalmat, kultúrát.

A Ruszisztikai Központban október 18-án délután három órától „Oroszország népeinek és nyelveinek sokszínűsége” címmel tartottak országismereti témájú interaktív előadást. Az együtt töltött másfél óra során Tatárföld, a Kaukázus, Jakutföld, valamint Hanti-és Manysiföld fővárosaival, népeivel, nyelveivel ismerkedhettünk meg. Az előadók az elsőre szárazaknak tűnő népességi és földrajzi adatokat is élővé és színessé tudták tenni azáltal, hogy saját élményeikről meséltek. Sőt, még táncoltunk és énekeltünk is, amihez az inspirációt a kaukázusi lezginka adta. A küldöttek maximálisan felkészültek voltak, és magas szintű előadókészségüknek köszönhetően folyamatosan fenn tudták tartani a népes hallgatóság érdeklődését. Így a sorokban ülő orosztanárok nem csupán tényanyagot gyűjthettek jövőbeli óráikhoz, hanem módszertani tippeket is.

150 éve született Zinaida Gippiusz

A Ruszisztikai Központban 2019. november 18-án megemlékeztünk az 1869. november 20-án született Zinaida Gippiuszról, az orosz szimbolizmus egyik kulcsfigurájáról, az orosz Ezüstkor egyik legkiemelkedőbb írójáról, költőjéről, aki nem csak szépírói és irodalomkritikusi tevékenységével, hanem haladó szellemiségével, független személyiségével is kiemelkedett kortársai közül.

Zinaida Gippiusz szeretett férfi ruhában járni, férfi álnéven publikálni, ugyanakkor feltűnően nőies jelenség volt és több mint 50 évig élt szoros házasságban Dmitrij Merezskovszkij író-költővel. Szokatlan szépsége, éles nyelve és bátor természete miatt nevezték dekadens madonnának, igazi boszorkánynak, sőt sátáni asszonynak is.

Izgalmas életműve versekből, regényekből, elbeszélésekből, kritikai írásokból, esszékből, naplófeljegyzésekből tevődik össze. 1920-tól emigrációban élt 1945-ben Párizsban bekövetkezett haláláig.

A Ruszisztikai Központban versolvasással és életút-ismertetéssel emlékeztünk meg Zinaida Gippiusz évfordulójáról.

150 éve született az Ezüstkor festője Konsztantyin Szomov

150 éve született Konsztantyin Szomov, az orosz Művészet Világa csoport alapító tagja és egyik legaktívabb alkotója. Rajongott a XVIII. századért, az erotikáért és az egyéni szabadságért. Napjainkban leginkább a csók változatos képi megjelenítéséről ismert, de színes, változatos életművet hagyott maga után. Képei egyszerre gálánsak és ironikusak, kifinomultan esztétikusak és stilizáltak. Szomov számos művésztársáról készített örök érvényű portrékat és kiemelkedőt alkotott a könyvillusztrálás területén is.

A Ruszisztikai Központban interaktív órán emlékeztünk meg Konsztantyin Szomovról, 1915-ben festett *Tél. Jégpálya* című festményét helyezve a középpontba.

Han Anna és a Sophrosyne – Han Anna emlékülés

2019. november 22-én az ELTE BTK Szekfű Gyula Könyvtárban 15:30-kor kezdetét vette a Han Anna habilitált egyetemi docens, kitűnő orosz irodalomtörténész, az ELTE BTK „Az orosz irodalom és kultúra Kelet és Nyugat vonzásában” című doktori program egykori vezetője emlékére rendezett ülésszak. A rendezvényt mintegy száz fő tisztelte meg jelenlétével. 19 felszólalás hangzott el öt tematikus blokkban.

Szilágyi Ákos költő, esztéta, az ELTE BTK docense Han Anna szakmai életútját a Sophrosyne fogalmával hozta összefüggésbe.

Ruszisztikás kocsmakvíz gimnazistáknak

Megállíthatatlanul hódít a kocsmakvíz-divat. Mondhatnánk, hogy Nagy-Britanniából ered, de izgalmas tematikus, módszertanilag változatos vetélkedőkkel tömve volt a kelet -európai retro-korszak is, csak éppen vetélkedőnek vagy „Ki tud többet a….”-nak hívták. A kocsmakvízeknek persze sajátos a hangulata és a helyszíne, mert itt ténylegesen sokkal fontosabb a részvétel, mint a győzelem, ami persze, végső soron, mégiscsak cél. Az igazi jutalom – látszik a kvízelőkön – az elhangzó kérdésekre adott helyes válaszok okozta öröm. A kvízmesterek biztosítják a barátságos, vidám, pozitív légkört és a vetélkedő szabályait. Telefont nem szabad használni, és – meglepő módon – senki nem is akar.

A Ruszisztikai Központ tudományos munkatársa, Mészáros Zsófia magánemberként évek óta részt vesz kocsmakvíz-kupákon, így nem meglepő, hogy neki köszönhetően a Ruszisztikai Központ tevékenységi köreibe is bekúszott ez a műfaj. 2019-ben eddig négyszer kínáltuk meg az érdeklődőket kocsmakvízzel, legutóbb a Kutatók Éjszakáján.

November 23-án a Ruszisztikai Központ az Orosz Kulturális Központtal karöltve alkoholmentes, gimnazistákra szabott változatra invitálta a fiatalokat. Tíz csapat érkezett az ország különböző pontjairól, a legtávolabbi versenyzők Bajáról jöttek. Összeállt egy „kontroll csoport” is a kísérőtanárokból, akik legalább akkora érdeklődéssel és izgalommal vetélkedtek, mint a gimnazisták.

Az Orosz Kulturális Központ patinás épületében sem volt környezet-idegen egy ilyen, kicsit zajos, kicsit zsizsegő rendezvény. Alina Urazbekova, a központ oktatási igazgatója nagyméretű Oroszország térképpel jutalmazta a győztes csapatot, akik a budapesti Kőrösi Csoma Sándor Két Tanítási Nyelvű Gimnáziumot képviselték. Minden csapat kapott oklevelet és egy kis ajándékot. Fő meglepetésként egy mesebeli terülj -terülj asztalkám várta a résztvevőket az eredményhirdetés után délidőben, csupa különleges orosz finomsággal.

Télapós kocsmakvíz a Ruszisztikai Központban

Idén komoly rutint szereztek a Ruszisztikai Központ munkatársai abban, hogyan lehet kocsmakvízekhez méltó miliőt teremteni egy szemináriumi teremben, anélkül, hogy megsértenénk az egyetemi viselkedéskódex alapvető szabályait. 2019 ötödik, egyben utolsó ruszisztikás kocsmakvízén természetesen volt az orosz Télapóval kapcsolatos kérdéssor, XVIII-XIX. századi orosz történelmi ismereteinket megmozgató blokk, politikai, társadalomtörténeti, földrajzi, sportéletbeli és kulturális tájékozottságot igénylő kihívások. A legnagyobb örömet az okozta a kvízelőknek, amikor olyan kérdésekbe botlottak, amelyekre a választ egyetemi tanulmányaik alapján tudták megadni. A kocsmakvíz tehát legalább két célját elérte: egyrészt jó szórakozást jelentett, másrészt megerősítette azt az érzést, hogy tanulni jó.

A kvízmester ezúttal is Mészáros Zsófia volt, aki kedvességével, kifinomultságával és tapintatos határozottságával a lehető legjobb keretek között tudja tartani a játékot.

Óévi rövidfilmmustra – *Szokatlan történetek* a rövidfilm napján

A Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ idén is a legfrissebb oroszországi rövidfilmek társaságában búcsúztatta az óévet. 2019. december 18-án (stílusosan egészen közel az év legrövidebb napjához) este hat órakor „A rövidfilm napja" elnevezésű nemzetközi akció keretei között öt ütős rövidfilmet tekintettek meg a Központ vendégei és munkatársai.

„A rövidfilm napja" oroszországi és Oroszország határain is túlterjedő, hatodik éve megrendezésre kerülő programsorozat főszervezői (az Oroszországi Kinematográfusok Szövetsége és annak Ifjúsági Központja, a Roszkultcentr, a Nemzeti Alapítvány a Jogtulajdonosok Támogatására, valamint a CANON) idén is több tematikus csokorba gyűjtve kínálták fel megtekintésre a 2018-as és 2019-es év legjobb orosz rövidfilmjeit.

A Központban ez alkalommal a *Szokatlan történetek* című program került levetítésre, melynek keretei közt rendkívül szórakoztató, helyenként már-már abszurd történeteket ismerhettünk meg. A kisfilmek nem reflektáltak nagy társadalmi problémákra, és talán nem is kapcsolódtak túl sok szállal a mai orosz valósághoz, mégsem lehet azt mondani, hogy tartalmatlanok lettek volna. A filmcsokor vezérfonalát az adta, hogy mindegyik ide tartozó mű rendezője kiválasztott egy-egy jól körülhatárolható, egészen képtelen helyzetet, s ezt a helyzetet merítette ki teljességgel, mondhatni 15 perces mélyfúrást végzett. Volt szó jó és rossz párharcáról, a személyes identitás kérdéséről, önbizalomról, sőt, még az anyós-meny viszony egészen pontos természetrajza is felvázolásra került.

Ahogy tavaly, úgy idén sem okozott csalódást a rövidfilm-mustra. Reméljük, hogy jövő decemberben is megízlelhetjük az óév filmtermését.

A Színház Éve

2019 A Színház Éve Oroszországban

A Ruszisztikai Központban örömteli izgalmat keltett, hogy 2019-et A Színház Évének kiáltották ki Oroszországban. Ezt a motivációt nem lehet figyelmen kívül hagyni, hiszen a kortárs hazai és külföldi színházi élet követése és élvezete a Ruszisztikai Központban szinte kötelező. Így hát meghirdetésre került a „Színházi Odüsszeia" című akció, melynek keretei közt minden hónapban igyekszünk megtekinteni egy orosz színdarabot.

Az akció egyik célja, hogy ráirányítsa a figyelmet az orosz drámairodalom kortárs magyar interpretációira. A másik cél pedig a közös művelődés, szórakozás és közösségépítés a Ruszisztikai Központ belső és külső köreiben. Olyan széles a választék a budapesti színházakban orosz darabokból, hogy egy évbe nem is fog beleférni valamennyi előadás megtekintése.

A januári választás a Katona József Színházban bemutatott *Borisz Godunov* című előadásra esett, amelyet Alekszandr Puskin műve alapján Zsámbéki Gábor állított színpadra. Az előadás sokakban keltett zavaros érzéseket. Talán éppen ez volt az alkotók szándéka, hiszen a darabban az orosz történelem ún. zavaros időszaka van megidézve, kihangsúlyozva, hogy a mindenkori hatalom és a nép viszonyrendszere sok korszakban volt átláthatatlan és zavart keltő.

„A gyöngy azé, aki megműveli!” – A Pesti Színház *Bíborsziget* című előadása

2019. februári 5-én elérkezett a Színház Évéhez kapcsolódó rendezvénysorozatunk második estéje: oktatók, kollégák és hallgatók együtt látogatták meg a Pesti Színházat, hogy megtekintsék Mihail Bulgakov *Bíborsziget* című darabjának bizonyos mértékig átírt változatát.

A műsor kis késéssel kezdődött, ugyanis az egyik színész, Varju Kálmán az utolsó pillanatban lebetegedett, s maga a rendező, Hegedűs D. Géza vállalta magára, hogy egy szövegkönyv segítségével beugrik a helyére. A szerepcsere tulajdonképpen nem billentette ki az előadást az egyensúlyából, hiszen egyébként is dominált benne a színházi próbafolyamat elejére jellemző káosz és fejetlenség. Talán ez volt a legmarkánsabb különbség Bulgakov eredeti darabjához képest: míg ott a színházi próba megkezdése és a cenzor érkezése csupán keretbe foglal egy a forradalom történetét fricskával parafrazáló előadást, addig Hegedűs D. Géza rendezésében a főszereplő maga a társulat, aminek tagjai az új darab főpróbáján csetlenek-botlanak, ripacskodnak, próbálkoznak megformálni egy új szerepet.

Kis csoportunk tagjait megosztotta az előadás, de annyiban mindenki egyetértett, hogy az eddig számunkra ismeretlen Bulgakov-darabbal érdemes lesz a jövőben közelebbi ismeretségbe kerülni, már csak azért is, hogy nyomára jussunk a darabban olyan erős történelmi áthallások eredetijeinek.

Márciusi színház – lánykérőben Csehovval

A Színház Évében szervezett programsorozatunk márciusi alkalmán a könnyed szórakozás irányába mozdultunk el. A Tolnay Klári Színpad előadásában néztük meg Anton Pavlovics Csehov két egyfelvonásos komédiáját, a *Medvét* és a *Leánykérést*.

Mind a két darab a férfi-női kapcsolatok dinamikáját járta körbe. A *Medvében* egy fiatal özvegyasszony sírig ígért hűségét tette próbára elhunyt férje goromba, hívatlan adósa – és az ellentétek vonzásának elvén alapulva párbajuk hirtelen lánykérésbe fordult át. A *Leánykérésben* éppen fordítva történt: az esetlen földbirtokos el sem jutott házassági szándékának kifejezéséig. A közte és a kiszemelt leányzó közötti ellentétek olyannyira kiéleződtek, hogy a vita tettlegességig fajult, s csak a fiatalember eszméletvesztése tette lehetővé, hogy az újdonsült menyasszony saját ujjára húzza a majdani vőlegénye zsebéből kihalászott eljegyzési gyűrűt.

Nehéz értékelni a darabokat, hiszen az utóbbi 100 évben és a #metoo-mozgalom napjaiban is sokat változtak a férfi-női kapcsolatról és a házasságról alkotott elképzelések. Ez a véleménykülönbség megmutatkozott többgenerációs színházjáró társaságunkban is. A kérdést azonban nem kell túlgondolni. Maga Csehov vaudeville-nek szánta a darabokat, s e műfaj követelményeinek tökéletesen megfeleltek, ahogy a főszereplők elnagyolt gesztusai és eltúlzott játéka is. S ha már vaudeville, akkor még zene is volt: a színpadon lustán elnyúló, cicának öltözött énekesnő és gitáros lírai dalbetétekkel teremtették meg a hamisítatlan oroszos hangulatot.

Áprilisi színház - Ilf-Petrov új köntösben

2019. április 18-án Ilf-Petrov legendás *Tizenkét székének* rendhagyó koncert-előadását néztük meg a Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében, az eseményre alakult Ilfpetrov zenekar és öt színész, köztük Hegedűs D. Géza és Láng Annamária előadásában.

Az előadás helyszíne a TRIP Hajó Színházterme volt, ami már önmagában egy sajátos atmoszférát teremtett: az ábrázolt szovjet korszak ingatagságát a nézők is érzékelhették, ahogy a Duna hullámzása folyamatosan ringatta őket. Az előadást pedig a koncert-élmények azon hamisíthatatlan kategóriájába helyezte, amelyben az akusztika sajátosságai inkább a zenét engedik érvényesülni az énekelt szöveg rovására.

Az esemény a TRIP Hajó „Szöveg és Zene" sorozatában valósult meg, s a tizenkét szék utáni hajsza tizenkét, a szerzők szerint „nyomokban oroszos" dalban elevenedett meg. A prózai betétek az Osztap Bendert is játszó Vecsei H. Miklós gondozásában készültek el, a dalok pedig Závada Péter és Ratkóczi Huba közös munkájának eredményeképpen jöttek létre. A szöveg és maga a cselekmény is (ami csak helyenként, jelzés-szerűen utalt az eredeti mű egyes eseményeire) csupán átkötő szerepet játszott az egyes dalok között. A tulajdonképpeni főszerepet maguk a dalok játszották, amelyek lazán próbálták értelmezni az ilf-petrovi szovjet társadalomképet, szubjektíven, áthallásokkal, a mai magyar olvasó szemüvegén keresztül. Talán ezért is tűnt úgy, hogy a színház/koncertélmény nagyon távol állt egykori könyvélményeinktől.

Májusi színház – szociális mélységekben az Örkény társulatával

2019. május 23-án este hétkor elérkezett„A Színház Éve”programsorozat májusi állomása, amely eddigi Színházi Odüsszeiánk legjobb élménye volt. Az Örkény István Színházban voltunk, és Makszim Gorkij *A mélyben* című drámáját tekintettük meg.

Ha a cím nem ismerős, az nem véletlen: a mű eddig *Éjjeli menedékhelyként* volt ismert Magyarországon. Ez azonban nem volt hű az eredeti orosz elnevezéshez,s csak Radnai Annamáriának, az új fordítónak köszönhetően lett az új cím Gorkij eredetijének magyar tükörfordítása. A szöveg frissítése kifejezetten jót tett a darabnak. A műfordító úgy ültette át a gorkiji textust magyar nyelvre, és ráadásul egy bő száz évvel későbbi környezetbe, hogy egyáltalán nem hangzott modorosnak vagy túlságosan stilizáltnak.

Az alakítások kivétel nélkül hibátlanok voltak, s Ascher Tamás is remekelt rendezőként. A színpadra-állítás és a fordítás szellemisége hasonló volt: azt lehet mondani, hogy bármelyik budapesti közterületen el lehetne képzelni olyan interakciókat, amilyeneket a színházban láttunk. A mai magyar valóságban, ahol a stabilan növekvő szegénység rendszeresen kriminalizálva jelenik meg, és az alsóbb társadalmi rétegek életének torzított képét össznépi szórakozásra kínálja fel a média, példaértékű volt az előadás megközelítési módja. A darab ugyanis a maguk valójában, sajnálkozás nélkül, mégis érzékenyen jelenítette meg korunk szociális mélységeit a gorkiji kulcsmondatnak megfelelően, miszerint az embert elsősorban tisztelni kell.

Júliusi színház – *Karamazov fivérek*

A Spirit Színház nyáron sem zárja be kapuit – micsoda szerencse! Ráadásul a nyári kánikulában olyan súlyos darabokkal is bátran megkínálja nézőit, mint a Dosztojevszkij-regényből készült *Karamazov fivérek*. Milyen jól teszi!

Az előadásból friss alkotói energia árad, ami magával ragadja a nézőt és elfeledteti az „itt és most”-ot. Újszerűség és hagyománytisztelet jellemzi az interpretációt, csupa egyedi és egyéni ötlet tölti meg élettel az irodalmi alapanyagot, de nem aktualizálnak, nem modernizálnak erőltetetten a kortárs alkotók. Annak is érdekes az előadás, aki szinte kívülről ismeri a regényt, és annak is, aki még nem olvasta. Kitűnő a színészi játék – csupa egészen fiatal színész, jobbnál jobb karakterek, szinte profi eszköztárral, de a rutin árnyéka nélkül.

A Ruszisztikai Központ idei Színházi Odüsszeiájának egyik legnagyszerűbb állomása volt július 25-én a Spirit Színházban a *Karamazov fivérek*. Aki teheti, nézze meg!

Szeptemberi színház – *Ványa bácsi*

Szeptember második hetében vidéki színházak találkozójára került sor a Thália Színházban. Ennek keretében került bemutatásra 2019 szeptember 6-án Anton Csehov *Ványa bácsi* című darabja a Váci Dunakanyar Színház és a dunaújvárosi Bartók Kamaraszínház közös előadásában. A színházi találkozónak köszönhető, hogy a Ruszisztikai Központ Színházi Odüsszeiája nem csak budapesti előadásokon vezet keresztül.

A *Ványa bácsi* kedvelt darabja a magyar színházi életnek, ezért nehéz elvárások nélkül beülni egy-egy újabb előadásra. Általában vagy „klasszikus" Csehovot, vagy valami radikálisan újszerűt szeretne látni a néző. A váci és dunaújvárosi koprodukció nem tesz eleget látványosan egyik típusú elvárásnak sem, hanem szép csendesen magával ránt mindenkit. Szigorú szöveghűséggel, klasszikus színészi játékkal nagyon „csehovos", mégis egészen rendhagyó világot teremt, ami nem aktualizál, mégis elemelkedik a csehovi kortól. Pontosabban aktualizál, de nem a XXI. század irányába, hanem időben visszafelé haladva a XIX., XVIII., XVII., XVI. és a XV. század irányába. Ettől egyrészt nyilvánvalóvá válik, mennyi hagyomány van belekódolva a Csehov-darabba, másrészt a korhoz kötöttség megszüntetésével kihangsúlyozódik, hogy mennyi kortól függetlenül érvényes problémáról szól a mű. Ettől pedig nagyon aktuálissá válik, és a jelenhez szól.

Fantasztikus élmény ez a *Ványa bácsi*-előadás a szemnek, a fülnek, az intellektusnak, a léleknek. A rendezője Jaroszlav Fedorisin, látványtervezője Alla Fedorisina vendégművészek, a szereplők Ivaskovics Viktor, Erdélyi Tímea, Tarpai Viktória, Tímár Éva, Sipos Imre, Kaszás Mihály, Kis Domonkos Márk, Kútvölgyi Erzsébet, Smál-Szilaj Gábor – egytől egyig nagyszerű alakítást nyújtanak, visszafogottan, elegánsan (még a kommersz helyzetekben is), erőlködés, túlzások, ripacskodás nélkül. Aki teheti, nézze meg.

Októberi színház – hogyan működik egy álomgyár?

2019. október 22-én a Nemzeti Színházba érkezett a Ruszisztikai Kutatási és Központ Színházi Odüsszeiája: Ivan Viripajev *Álomgyár* című darabját néztük meg egy nagy, húszfős társasággal. Az előadás orosz vonatkozása ez alkalommal nem merült ki a szerző nemzeti hovatartozásában. Igazi magyar-orosz koprodukcióval volt dolgunk: a magyar társulat és dramaturg mellett az előadás díszlet- és jelmeztervezője, video-tervezője, koreográfusa és hangtervezője, s nem utolsósorban maga a rendező, Viktor Rizsakov is orosz. Azért is különleges volt október állomásunk, mert a darab előtt még bevezetőt is hallhattunk Kereszty Ágnes drámapedagógus ihletett előadásában.

Rizsakov három évvel ezelőtt már megrendezte egyszer az *Álomgyárat* a Moszkvai Művészszínházban. Saját bevallása szerint azért vállalta el a feladatot másodszorra is, mert úgy érezte, hogy első alkalommal nem sikerült teljesen feltárnia a szöveget. A budapesti előadás megtekintése után nem nehéz elhinni ezt a rendezői benyomást: a szöveg rejtélyes, az egyes történetszálak egyenetlenül bomlanak ki, s a karakterek sem egyforma mélységűek. A szeretetről, a férfi-női kapcsolatokról, a halálról és újjászületésről szóló eszmefuttatások, beszélgetések, történések nem jutnak el nyugvópontjukra.

Rizsakov maximálisan arra törekedett, hogy az előadás ne a színpadon, hanem a néző fejében szülessen meg. Az előadás abszolút nem szövegközpontú, a darab értelmezéséhez a szokásosnál jobban kell figyelni a fényekre, a videós megoldásokra, a zenére, táncra, a jelmezekre, a színpadképekre. Ez azonban rizikós megoldás: ha valaki rá tud érezni a különböző médiumok összjátékára és a témára, akkor értelmezési lehetőségek egész tárháza nyílik meg előtte. Ha azonban hiányzik, vagy éppen nehézségekbe ütközik ez a fajta ráérzés, akkor az előadás nagyon kevés konkrét eligazodási lehetőséget nyújt a nézőnek.

Ha a tudattalanra hagyatkozunk, és az *Álomgyárat* címéhez híven egy álomhoz hasonlóan próbáljuk meg értelmezni, még akkor is nehéz dolgunk van. Saját álmaink értelmezésében segíthetnek a hozzájuk kapcsolódó, belőlünk fakadó erős érzések, míg az előadás olyan mértékben törekszik kimozdítani minket minden megszokott nézői attitűdből, hogy nem egyszerű erős érzelmi kötődést kialakítani a látottakkal-hallottakkal. Talán ezért is mozog olyan széles spektrumon a darab megítélése, úgy a szakmában, mint a mi Odüsszeiát járó kompániánkban.

Odüsszeia, Osztrovszkij, Radnóti, #metoo

A Ruszisztikai Központ 2019-es Színházi Odüsszeiája a Radnóti Miklós Színházban ért véget, Alekszandr Osztrovszkij *A művésznő és rajongói* című darabjának előadásával, 2019. november 29-én.

Morcsányi Géza új fordítása nagyon életszerűvé teszi a szöveget. Tartalmi aktualizálás, kiszólások nélkül is frissé, aktuálissá válik az alapszituáció, különösen a pénz, városvezetés, férfiak kontra művészet, alkotók, nők viszonyrendszer tekintetében. A meglepetéseket nem tartalmazó, hagyományos megközelítésre építő előadás ennek köszönhetően érdekfeszítővé válik, különösen az első felvonásban. Az interpretáció másik érdekessége az, hogy szembeötlőek benne a csehovi motívumok. Ez persze anakronisztikus megjegyzés, hiszen Osztrovszkij drámája 1881-ben jelent meg, amikor a fiatal Csehov még pályája legelején járt. Az látszik tehát, hogy Valló Péter rendező vagy Morcsányi Géza fordító és dramaturg számára nagyon fontosak lehetnek Osztrovszkij művészetében a Csehov munkássága felé mutató jegyek.

Ruszisztikai Filmklub

Solaris, Tarkovszkij, filmklub

2019. február 13-án egy elementáris erejű és súlyos létkérdéseket érintő alkotás vetítésével indult a Ruszisztikai Filmklub: Andrej Tarkovszkij 1972-ben bemutatott *Solaris* című filmjét néztük meg telt házzal.

A filmet Farkas Ádám doktorandusz választotta be a programba, így ő vezette fel a vetítést, sok érdekes adalékkal segítve a ráhangolódást. Erre szükség volt, mert a film ritmusa nagyon eltér attól, amihez a mai közönség hozzá van szokva. Az egyik fiatal néző ezt így fogalmazta meg frappánsan: „Az első hetven percben lementem alfába. Aztán ráéreztem a film ízére, és nagyon, nagyon tetszett. Még egyszer meg fogom nézni. És a regényt is elolvasom."

A lassan hömpölygő, vizuálisan nagyon erős alkotás nem hordozza magán a látványos sci-fik jellegzetes formai jegyeit, leszámítva talán azt, hogy (majdnem) az egész történet egy űrállomáson játszódik. Talán éppen emiatt nem tetszett Stanislaw Lemnek, az eredeti regény szerzőjének. Andrej Tarkovszkijt, a rendezőt azonban a *Solaris* történetében nem a műfaji sajátosságok, hanem az a gondolati mag ragadta meg, hogy vajon lehet-e normális életet élni, ha az ember tele van bűntudattal és lelkiismeret-furdalással korábbi tettei és gondolatai miatt. Tehát végső soron a *Solaris* filmváltozata egy nagyon letisztult szembenézés-történet, sok olyan „üresjárattal", ahol a nézőnek nincs más dolga, mint gondolkoznia a látottakon. A film nem kínál fel válaszokat vagy feloldozást, hanem egy izgalmas kérdőjellel zárja le önmagát: az utolsó képsorok megkérdőjelezik azt a narratívát, amiben a film egészen addig haladt.

A film hatása hosszan tartó, ha valaki magába engedi, akkor életre szóló élményt jelenthet.

A Sztrugackij fivérek időt álló sci-fiket írtak

A Ruszisztikai Filmklub márciusi vetítése ismét telt ház előtt zajlott. Úgy látszik, a sci-fikre nem lehet ráunni. A *Solaris* után a *Hotel a Halott Alpinistához* című filmről is elmondhatjuk, hogy nem vesztett vonzerejéből sem a könyv lapjain, sem a filmvásznon.

Grigorij Kromanov 1979-es filmjének képi világa kortalanul modern, ezért nem gyűlt meg rajta a por az eltelt 40 év alatt. Talán csak a film ritmusa és a színészi játék eszköztára tűnt egy kicsit retrónak. Szabó Viktor doktorandusz friss olvasattal vezette fel a vetítést, azaz elolvasta a kisregényt, mielőtt belevetette magát a filmbe. Ez kitűnő húzásnak bizonyult. A film utáni beszélgetés ugyanis nagyon gyorsan beindult, és szinte mindenki megfogalmazott olyan felvetéseket, amelyek a film és a regény összevetését igényelték. A legfontosabb kérdések a következők voltak: hogyan kell kezelni a társadalomban a másságot, mennyire korlátozza a valódi megismerést a szabályok szigorú követése (még a fizika területén is), felmentheti-e az individuumot a személyes felelősség vállalása alól a törvények precíz betartása, leszerelhető-e a lelkiismeret-furdalás racionális alapon.

A film nézése közben izgalmas reminiszcenciák úsztak be a képbe: például Mihail Bulgakov *Mester és Margaritájából* a bál, vagy az 1950-es évek végén a kedélyeket borzoló úgynevezett Gyatlov-rejtély, vagy az orosz Ezüstkor klasszikus festőinek egy-egy alkotása. A sejtelmességet csak fokozta, hogy a filmben észtül beszélnek, a feliratok és a látszódó írások pedig franciául vannak.

A Russel-Einstein Manifesztum filmes utórezgése

A hidegháború idején, 1955. július 9-én Bertrand Russel matematikus, filozófus, író a világ vezetőit manifesztumban kérte, hogy igyekezzenek békés úton rendezni konfliktusaikat, nehogy az egész világ belepusztuljon egy esetleges atomháborús konfliktuskezelésbe. Mert hogy abból mi lenne…

Ezt írók és rendezők sokasága próbálta érzékletesen és elrettentő módon megjeleníteni. A poszt-apokaliptikus filmek sorából kiemelkedik Konsztantyin Lopusanszkij 1986-os, *Egy halott ember levelei* című filmje. Nem csak azért, mert a Sztrugackij fivérek és áttételesen Andrej Tarkovszkij zsenialitása is átdereng rajta, hanem azért, mert a csupa jól ismert műfaji sajátosság ellenére erősen hat a mai nézőre is.

Ezt leteszteltük a Ruszisztikai Filmklub 2019. április 17-i vetítésén. A film után élénk és szerteágazó vita alakult ki arról, hogy mennyire volt pesszimista az alkotás; felmutat-e némi reményt a továbbélésre; van-e értelme küzdeni az új generációnak és az új generációkért; szabad-e áltatni magunkat és másokat a teljes reménytelenség és ezáltal a totális perspektíva vesztés elkerülése érdekében…

A nézőkben különböző válaszok fogalmazódtak meg. Tehát a film megtette kötelességét: elgondolkodtatott, véleménycserére késztetett. Érdemes volt megnézni.

Az elsők a Holdon

Amikor a Ruszisztikai Filmklub 2019 első félévére szóló programját összeállítottuk, még nem tudtuk, hogy májusban az egész filmes világközösség Alekszej Fedorcsenko rendezőt és *Anna a háborúban* című, 2018-as filmjét fogja ünnepelni. Farkas Ádám doktorandusz valamire ráérzett, amikor a rendező első filmjét, a 2004-ben készült *Az elsők a Holdon* című alkotást választotta májusra.

A „fiktív dokumentumfilm" műfajába sorolható mű igazi gyöngyszem. Úgy ad pontos „hétköznapi" látleletet a sztálinizmus és az olvadás korszakának Szovjetuniójáról, hogy eljátssza: dokumentumfilmet készít egy eltitkolt 1938-as Holdra szállás körülményeiről.

Ál-dokumentumfilmnek mégsem nevezhető az alkotás, hiszen valójában nem arról szól, amiről beszél. Éppen ettől olyan érdekes. És éppen ezzel a húzással mond el nagyon sokat a szovjet korszakról, hiszen a 20. század derekán évtizedeken keresztül nem arról szóltak a filmhíradók, amikről beszéltek. A film célkeresztjében tehát nem egy hamis tudománytörténeti epizód áll, nem is annak a leleplezése, hanem a szovjet korszak gondolkodás- és látásmódjai.

A film leginkább a 20. század elejének klasszikus burleszkjeihez hasonlítható, de megidézi Alekszandr Rodcsenko mozihíradóit, Dziga Vertov *Ember a felvevőgéppel* és Nyikita Mihalkov *Öt este* című alkotásait, és még számtalan film- és képzőművészeti alkotást (például Viktor Vasznyecov népszerű *Három bogatir* című festményét). Így tehát egy kitűnő stílusbravúrral van dolgunk, ami óriási műveltséganyagra épül. És ha ez nem lenne elég, akkor íme még egy izgalmas réteg: nem csak formai és tartalmi, hanem szemléletmódbeli sokszínűség is jellemzi a filmet. Vannak például olyan jelenetsorok, ahol egyre kevesebb alak van jelen a felvételen – ez felidézi a kiretusálás módszerét, azaz a nemkívánatossá vált személyek kiszerkesztését a fényképekről a szovjet érában.

Végső soron *Az elsők a Holdon* emléket állít a szovjet korszaknak, humorral és megértéssel, de mégis kíméletlenül őszintén.

Ennek a megérzéséről és a megértéséről tanúskodott a filmet követő beszélgetés. Remek szórakozást és napokra elegendő gondolkodni valót kaptunk a filmvetítésen.

„Fantasztikum az orosz filmművészetben” – évadzáró vetítés

2019. június 12-én lezárult a Ruszisztikai Filmklub 2018-19-es, 8 filmet felölelő évada az Aljona Zvancova által rendezett *Égi bíróság* című sorozatból készült egész estés film vetítésével.

Bár az évad során láttunk kifejezetten filozofikus és nyomasztó műveket is, az *Égi bíróság* a könnyedebb filmek közé tartozott, s a többi eddig látott alkotással szemben inkább fantasztikus, mint tudományos volt. A film a túlvilági élet első szakaszát mutatta be, egészen pontosan azt, hogy miként dől el, hogy valaki a békés mennyországba kerül vagy az „elmélkedés szektorába”, a pokolba. (A döntést egy esküdtszék hozza meg egy komoly bírósági tárgyalás után, melyen a vádlott ügyvédje és az ügyész érvelnek morális értékítéletek mentén.) A főszereplő, a néhány éve halott ügyész megpróbáltatásai azzal kezdődtek, hogy özvegye udvarlójának ügye került a kezébe, s féltékenysége arra sarkalta, hogy mindenképpen juttassa pokolra a fiatalembert.

A film látszólag a halál utáni élet témáját boncolgatta, legyen szó a meghalt ember sorsáról, vagy életben maradt szerettei további életéről, ugyanakkor – mivel a tárgyalás sarkalatos pontjául a vádlott életben kimondott hazugságok szolgáltak – hangsúlyosabb volt a hazugság természetrajza és az elengedés mint pszichológiai jelenség témaköre.

A Filmklub második évadának végén azt mondhatjuk, hogy sikerrel zárult az év: több filmet is teltházzal játszottunk, és külön örömöt jelentett számunkra, hogy kialakult egy keménymag, akik szinte minden alkalommal eljöttek és aktívan részt vettek a filmek utáni inspiráló beszélgetésekben.

Megunhatatlan a *Moszkva nem hisz a könnyeknek*

2019 második felében újabb évada kezdődött a Ruszisztikai Filmklubnak. A 2019/2020-as tanév során párhuzamos és egyéni női sorsokat ismerhetünk meg.

Az érdeklődők szeptember 11-i első vetítésen szinte kirúgták a Ruszisztikai Központ oldalát, olyan sokan voltak. A *Moszkva nem hisz a könnyeknek* ismét bebizonyította, hogy örökzöld. Mindenkit elvarázsolt, akár először, akár másodszor, akár sokadszor látta. Talán csak az változik az évtizedek során, hogy mikor melyik hőssel szimpatizálunk a legtöbben. A mostani vetítés nézőinek kedvence a vagány életművész, Ljudmila lett Irina Muravjova alakításában.

Aki harmadszorra látta a filmet, arról számolt be, hogy minden alkalommal mást vett észre benne: hol a humor tűnt a legdominánsabbnak, hol a romantikus vonulat, hol pedig a hiteles korhangulat. Valószínűleg ez a sokrétűség a titka annak, hogy már szinte 40 éve szeretik a nézők az alkotást. Ma is minden poén ül benne, még ha esetleg más alapon is, mint az eredeti szándék szerint. A mű legmegkapóbb vonulata valószínűleg az, hogy hirdeti az őszinte barátság erejét, amely toleráns mindenféle mássággal, elfogadó és dacol az idő múlásával.

Szabó Viktor doktorandusz értő és érdekes felvezetése megalapozta a jó hangulatot, a vetítést követő beszélgetést pedig fűtötte a lelkesedés és jó kedv.

Nők 1966-ból

2019. október 9-én megnéztük az 1966-ban bemutatott *Nők* című játékfilmet a „Párhuzamos női sorsok az orosz-szovjet filmművészetben” című vetítéssorozat keretében. A vetítés gyakorlatilag hazai premierként is felfogható, ugyanis, annak ellenére, hogy a Szovjetunióban igazi kasszasiker lett a *Nők* 1966-ban, Magyarországon nem került forgalmazásra.

Nem valószínű, hogy ennek bármilyen ideológiai oka lehetett volna. A történet ugyanis az 1960-as évekre jellemző módon konkrét magánemberi problémákról szól, de nem rendszerkritikus. Inkább a sztálini sematizmus és a neorealista, dokumentarista irányba mutató európai újhullám közötti átmenetet képviseli. Három nő egymást keresztező sorsát követhetjük 15 éven át. Három különböző generációt, három különböző értékrendet képviselnek, de összeköti őket, hogy ugyanabban a gyárban dolgoznak és mindhárman férfi nélkül kénytelenek megoldani az életüket. A film középpontjában az a helyzet áll, hogy hasonló körülmények között, hasonló célkitűzések mellett is mennyire más irányt tud venni egy-egy életút. Megjelenik a filmben a klasszikus orosz irodalom egyik meghatározó toposza, az apátlanság. Sorközösséget teremt, mégis külön modellként körvonalazódik az apátlanság a férfiak és a nők esetében. A végkicsengés viszont pozitív, úgy tűnik, ki lehet lépni az ördögi körből, hiszen a legfiatalabb női szereplő képesnek látszik arra, hogy apát találjon kisfiának. Továbbá felmerül a filmben a sorsminták ismétlődésének egy izgalmas pszichológiai vetülete is: meg tudjuk-e bocsátani a másiknak, ha velünk egy úton haladva képes elkerülni azokat a csapdákat, amikbe mi beleléptünk és aminek a következményeit lerázhatatlan teherként viseljük a magunk életében.

A film irodalmi adaptáció, Irina Velembovszkaja 1961-ben írt elbeszéléseiből készült. Velembovszkaja nevét ma már alig ismerjük, pedig az 1960–70-es évek női témákat feldolgozó irodalmának jelentős képviselője volt, aki kizárólag saját életélményeiből merített. 1922-ben született, mindkét ágon nemesi családból. Számtalan hányattatáson ment keresztül a 20. század derekán. Az 1950-es évek végén nyugodtabb korszak kezdődött az életében, ekkor kezdett írni. Pavel Ljubimov, a *Nők* rendezője több művét is megfilmesítette a későbbiekben.

Kíméletlen őszinteséggel a felnőtté válásról

2019. november 7-én 18 órakor a felnőtté válás problematikáját jártuk körül a Ruszisztikai Központ filmklubjának soron következő vetítésén. Az orosz-szovjet filmművészetben megjelenő párhuzamos női sorsok tematikus blokkja Valerija Gaj Germanyika 2008 -as *Csak én nem halok meg* című filmjével folytatódott.

A cannes-i fesztiválon is sikeresen szereplő alkotás a kamaszkorról szól, annak minden szépségével és fájdalmával együtt. A három főszereplő, Vika, Zsanna és Kátya a sulidiszkóra készülve próbálnak a felnőttkorba lépni. A gyermeki és felnőtt életszakaszok határmezsgyéjének ellentmondásai finom vonásokkal jelennek meg filmben a lányok mindennapi életének apró szokásain keresztül: nyalókáznak, hercegnős rágópapírt gyűjtenek, a játszótéren ülve beszélgetnek, de a témák már felnőttesek, gondolataik legfőképp az alkohol és cigaretta beszerzése, a fiúk elcsábítása körül forognak.

Az előkészítés finomsága után szinte sokkolóan hat a sulidiszkó rendkívül naturalisztikusan ábrázolt világa, melyben helyet kap az alkohol, a cigaretta, a drogok, a verekedés, kegyetlenkedés, nemi erőszak és családon belüli erőszak is. A rendezőnő saját elmondása szerint a felnőttkorba vezető út a fájdalmon keresztül vezet. A film utolsó fél órájában ez a fájdalom sűrítve, mintegy esszenciálisan jelenik meg. Olyannyira esszenciálisan, hogy filmklubon jelen lévő Y-generációs nézők szinte mindegyike ráismert középiskolás életének egy-egy hasonló (még ha nem is ennyire szélsőséges) epizódjára.

Ábrázolási módja miatt az alkotás megosztotta a filmklub résztvevőit. Volt, akit taszított ez a fajta kíméletlen őszinteség. Olyan is volt, aki megkérdőjelezte, hogy a film valóban őszinte, s az általa ábrázoltak a realitást tükrözik. Másfelől többen egy univerzális életkori tapasztalat lenyomatát vélték felfedezni Gaj Germanyika első egész estés játékfilmjében.

Barátnők párhuzamos sorsai az I. világháború idején

A Szovjetunióban 1936-ban bemutatott *Barátnők* című játékfilm formai szempontból érdekes átmenetet képez a némafilm és a hangosfilm között. Olyan hatást kelt, mintha egy képeskönyvet kombináltak volna egy hangoskönyvvel, a digitális technika segítségével: szépen megkomponált állóképeket látunk, amik néhány percre megelevenednek, miközben letisztult mondatokat hallunk, zavaró háttérzajok nélkül. Utána következik egy újabb kompozíció és így tovább.

A cselekmény két nagy fejezetre oszlik. Az 1917-es forradalmak előtti időszakban kislányokként ismerkedünk meg a főszereplő barátnőkkel és megtudjuk, mi mindenből táplálkozott társadalmi érzékenységük, amely arra vezette őket, hogy a polgárháborúban hadinővérnek álljanak. És természetesen látjuk, milyen különböző felnőttekké válnak és milyen különböző sorsfordulatokban van részük, a hasonló életkörülmények ellenére.

Lev Arsnstam rendező alkotása a mai nézőnek is tartogat érdekes és élvezetes perceket. Annak ellenére, hogy a film ideológiai töltete – a kor követelményeinek megfelelően – egyértelmű és egysíkú, mégis van számos érdekes, elemzésre érdemes mozzanat a történetvezetésben.

A Ruszisztikai Filmklub 2019-es évada lezárult a december 4-i vetítéssel, de a női sorsok kérdésköre még annyi izgalmas orosz és szovjet filmalkotásban megjelenik, hogy a 2020 -as vetítés-sorozatban folytatódni fog ez a tematikus ív.

Ruszisztikai Napok (május 7-9.)

Megnyíltak a X. Ruszisztikai Napok

A jubileumi X. Ruszisztikai Napokat Sonkoly Gábor professzor, az ELTE BTK dékánja nyitotta meg a Ruszisztikai Módszertani Kabinet jubileumi, tizedik évében, a Bölcsész Napok részeként. Az eseményre a Ruszisztika Fájánál került sor, bensőséges, ám mégis emelkedett hangulatban.

Sonkoly Gábor röviden felelevenítette a Ruszisztikai Központ, illetve a hozzá tartozó Kabinet megalakulásának mérföldköveit és kiemelte az ott folyó munka sokszínűségét és dinamikáját. Utána Szvák Gyula professzor emeritus elevenítette fel az öt évvel ezelőtti, "fél évtizedes jubileum" eseményeit. Gyimesi Zsuzsanna, a Ruszisztikai Központ vezetője kiemelte Pálosi Ildikó egyetemi adjunktus elévülhetetlen érdemeit a Kabinet létrehozásában, mind hardver, mind pedig szoftver értelemben, hiszen 2008-ban Pálosi Ildikó vezényelte le a helyiség kialakítását, berendezését, felszerelését és beüzemelését célzó munkálatokat, majd hat és fél éven át irányította a működését.

Egy hallgatói flash mob segítségével az eltelt 10 évet több mint tízezer fotóból kiválasztott 10 fénykép illusztrálta, Mészáros Zsófia tudományos segédmunkatárs jóvoltából.

A megnyitónak zenei program adott keretet. Krokovay Nóra gordonkán és Kepes János gitáron kísérte Szabó Kata éneklését, aki maga is gitározott.

Természetesen volt lehetőség falatozásra és koccintásra, majd a 10 évet tömören felvillantó 10 fénykép átsétált a Ruszisztika standjához, amit a ruszisztika mesterszakos hallgatók töltöttek meg élettel és színnel.

„Oroszország külpolitikája a multipoláris világban” – Gilyán György nagykövet úr előadása

2019. május 8-án, a Ruszisztikai Napok keretében Gilyán György rendkívüli és meghatalmazott nagykövet tartott előadást a ruszisztika mesterszakos hallgatóknak és azoknak az érdeklődőknek, akik csordultig megtöltötték a Ruszisztikai Kabinetet.

Gilyán György, akit a ruszisztika mesterszak rendszeres vendégelőadójaként is üdvözölhettünk, az Oroszországi Föderáció 2016. évi, legutóbbi külpolitikai koncepcióját ismertette, melyet a kétpólusú világrend megszűnésének és új erőcentrumok fokozatos kiemelkedésének kontextusában elemzett. Kitért arra is, hogy a 2016 óta történtek (egyes globális folyamatok éleződése és a fontosabb regionális konfliktusok megoldatlansága) milyen irányban befolyásolták, befolyásolhatják a külpolitikai koncepcióban lefektetett elveket, milyen realitással valósulhatnak meg a jelenlegi helyzetben. Összegzésében azokat a feltételeket is megfogalmazta, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a még mindig formálódó multipoláris világrendbe Oroszország önálló pólusként integrálódhasson.

A hallgatóság is aktív szerepet vállalt a ruszisztikások nyílt óráján: a közönségnek rengeteg kérdése volt, Gilyán György pedig szemléletes példákkal illusztrálta a kérdezz-felelek során felmerülő résztémákat a maguk mélységében.

Felbecsülhető-e egy felbecsülhetetlen fémikon értéke?

Ruzsa György művészettörténész professzor emeritus az orosz ikonművészet egyik legkitűnőbb szakértője, aki – nagy örömünkre – rendszeresen vállalja, hogy a Ruszisztikai Napokon nyílt előadást tartson. Mindig az ikonokról beszél és mindig tud újat mondani. Idén például értékbecslési kalandozásokra vette rá a hallgatóságot.

Ehhez segítségként rengeteg apró mozzanatra felhívta a figyelmet, ami egy fémikon korának, származásának, minőségének, ritkaságának a megítélésében segíthet. Közben pedig számos anekdotát elmesélt, amitől úgy tűnhetett, hogy az ikonok világa tele van vidámsággal és humorral. Ruzsa professzor azonban a kellő pillanatban mindig visszavezette a hallgatóságot a téma emelkedett és tiszteletre méltó rétegeibe.

Színház az egész világ?

A Fortocska Galéria kiállítási portfóliója most vált nagykorúvá, a Ruszisztikai Módszertani Kabinet és Könyvtár tíz éves évfordulóján, a jubileumi X. Ruszisztikai Napokon, hiszen megnyílt benne a tizennyolcadik kiállítás, amely az oroszországi színházkultúra 16 emblematikus intézménye előtt tiszteleg.

A „Színház az egész világ?" című színháztörténeti kiállítás Shakespeare *Ahogy tetszik*-jéből kölcsönzi a címben megfogalmazott gondolatot és egyben A Színház Éve projekthez is kapcsolódik. A kiállítás a X. Ruszisztikai Napok harmadik napján nyílt meg, interaktív módon: az alkotók szóban is bemutatták egymásnak posztereiket és néhány kuliszszatitkot is elárultak, amelyekre a készítés közben bukkantak.

Oroszországban nagyságrendileg 500 állami fenntartású színház van, és nagyjából legalább ugyanennyi magán-, alternatív és alkalmi társulat működik. Csak Moszkvában olyan sok a színház, hogy meg sem lehet őket számolni, már csak azért sem, mert nehéz pontosan meghatározni, mi számít színházi társulatnak és mi nem. Mindenesetre az állami színházak száma 150 körüli, az összes szóba jöhető társulatok száma pedig 400 körül mozog. Így nem meglepő, hogy nehéz volt kiválasztani azt a tizenhat kőszínházat, amely bemutatásra kerül a kiállításon. Végül egyrészt azokra az intézményekre esett a választás, amelyek jól ismertek a nagyvilágban, hogy az érdeklődő nézőknek legyen heuréka élményük. Másrészt olyan intézményeket is bemutatunk, amelyek érzékeltetik, hogy Oroszországban Moszkva és Szent-Pétervár mellett más jelentős színházi központok is vannak. Így került be a kínálatba Jekatyerinburg, Novoszibirszk, Perm és Tobolszk egy-egy színháza.

Az összkép izgalmas, dinamikus, színes – reméljük, mindenki örömét leli benne.

A Fortocska Galéria tizennyolcadik kiállítása kalákában valósult meg: a posztereket a Ruszisztikai Központ munkatársai, doktoranduszai és mesterszakos hallgatói készítették.

Az első ruszisztikai kocsmakvíz

2019. május 9-én zajlott le a „Május a kabinet hónapja” programsorozat hetedik, és a Ruszisztikai Napok utolsó előtti programja, az első ruszisztikai kocsmakvíz. A brit eredetű játékforma mára Magyarországon is gyökeret vert, sőt bajnokság is zajlik hétről hétre hazánk (és a környező országok) mintegy harminc városában.

A Ruszisztikai Kabinet erre a hagyományra alapozva alakult át csütörtök délben másfél órára stilizált kocsmává. A nagy ovális asztal helyét kockás terítős dohányzóasztalok foglalták el, a betérők pedig zsíros deszkával, ropival, fröccsel és kvásszal csillapíthatták éhségüket és szomjukat.

A kvízkérdések az Oroszországhoz kapcsolódó kulturális és mindennapi ismeretek széles spektrumát megmozgatták, az orosz és szovjet mesehősök felismerésétől a Norvégiában talált harci belugán át a moszkvai Forradalom téri metróállomáson található szerencsehozó kutyaszoborig. A ruszisztika mesterszakosok és doktoranduszok négy csapatba tömörülve, jó hangulatban versengtek a győzelemért. Szoros verseny után végül mind a villámkérdések győztesének járó bonbont, mind a teljes játék során legnagyobb pontszámot elérő csapatnak járó üveg bort a doktoranduszok kollektívája vitte haza.

Az orosz kultúra nyári csemegéi

Megízleltük 2019 első nyári csemegéjét

2019. július 1-én 18 órakor Kirill Szerebrennyikov *Nyár* című filmjének vetítésével indult „Az orosz kultúra nyári csemegéi” című programsorozat a Ruszisztikai Központban.

A füllesztő hőség ellenére nagyszámú érdeklődő jött el a vetítésre. Egyrészt valószínűleg vonzó maga az évszakhoz illő cím. Másrészt az utóbbi években újra divatja lett a könnyűzene történetének híresség eiről szóló játékfilmeknek. (A *Nyár* az 1980-as évek elején játszódik Leningrádban és sztorija a Kino együttes megalakulása és Viktor Coj énekes ismertté válása köré szerveződik. Az orosz-szovjet könnyűzene legendáinak játékfilmes feldolgozása egyébként a Vlagyimir Viszockijról szóló filmmel indult el 2011-ben.) Harmadrészt Magyarországra is eljutott a 2018-ban debütált film körüli történések híre. Végső soron jó PR-nak bizonyult, hogy a rendezőt a forgatás vége felé sikkasztás vádjával letartóztatták és házi őrizetbe vették, ami szerencsére nem akadályozta meg a film utómunkálatainak elvégzését.

Mind Oroszországban, mind a nagyvilágban jó kritikai fogadtatásban részesült a *Nyár*, és nem maradtak el a fesztiváljelölések és díjak sem. 2018-ban az Oroszországi Filmművészeti Akadémia legrangosabb nemzeti filmszakmai díjcsaládjában, a Nikán 12 kategóriában kapott jelölést az alkotás, amiből négyet meg is nyert, köztük a legjobb rendezőnek járót.

Vetítésünk résztvevőinek körében vegyes érzelmeket váltott ki a *Nyár*. Aki ismerte az együttest, de nem szerette a zenéjüket, annak nem tetszett, mert a kortörténeti vonulat nem volt elég erős ahhoz, hogy felülírja a zenei stílus nem-szeretetét. Aki Kino és Viktor Coj-rajongó, annak nem volt eléggé zeneközpontú a végeredmény. Aki a filmes formabontást szereti, annak nem volt eléggé kísérletező az alkotás (noha kitűnő, animációval tarkított részletek vannak benne). Aki viszont szereti a műfajt, de nem szereti a hollywoodi megközelítéseket, annak nagyon is bejött a *Nyár*. Összességében mindenki úgy állt fel a helyéről, hogy ezt a filmet – így is, úgy is – meg kellett nézni, hiszen a mi közelmúltunkról is szól.

Ugrás a magasba,* avagy *3 másodperc

Anton Megergyicsev 2017 legvégén bemutatott, sporttörténeti kuriózumot feldolgozó műfaji filmje sajnos nem került a magyar közönség elé, pedig minden bizonnyal sikert aratott volna mind a sportrajongók, mind a pörgős, izgalmas filmek kedvelői között.

A *Dvizsenyije vverh* (*Mozgás felfelé*), illetve nem orosz nyelvterületen *Three seconds* (*Három másodperc*) címen futó alkotás az 1972-es müncheni olimpia kosárlabda döntőjét eleveníti fel, ahol az utolsó három másodpercben a szovjet válogatott csapat legyőzte a 36 éve veretlen amerikai válogatottat. Ha nem ragadunk le annál a kérdésnél, hogy vajon tényleg mindenki olyan emberséges és egyenes volt-e az orosz-szovjet élsportban az 1970-es években, mint a filmben, és elfogadjuk a szurkoló szerepkörét, amit a film felkínál, akkor magával ragadó, sodró élményben részesülünk, ami segít kizárni a hétköznapok apró-cseprő gondjait és jóleső érzéssel tölt el, mert a filmben a jó elnyeri méltó jutalmát és ezt még az ellenlábasok is méltósággal elismerik.

A hollywoodi szuperfilmek eszköztárát remekül alkalmazó film a vágás terén hozza a legkiemelkedőbb teljesítményt. Jó a sztori is persze, amit az élet produkált és amit az egyik érintett, Szergej Belov visszaemlékezései alapján írt meg regény formájában Alekszandr Konovalov, majd Nyikolaj Kulikov és Andrej Kurejcsik forgatókönyvvé dolgozta át. Kitűnőek a színészek, Vlagyimir Maskov és Oleg Szmoljakov, valamint a *Hair*-ben legendássá vált John Savage. Az amerikai-szovjet viszonyokat heves, de vállalható hangvételű versengésként ábrázolja a film, ahol a győztesekkel való azonosulást nem zavarja semmi. És nem is érdemes tovább gondolkodni rajta, nehogy ez az idill megsérüljön.

Persze beszélgetés azért kialakult a film után – nem is rossz, nem is rövid. Egyre összeszokottabb a társaság. Izgatottan várjuk a következő találkozást!

Egy abház történet Szoficskáról

Kira Kovalenko 2017-ben bemutatott *Szoficska* című filmje méltán került be Oroszország hat legjobb elsőfilmes alkotása közé, amelyeket 2017 végén egyszerre mutattak be az ország nagyvárosaiban az „Új fiatal film" program keretei között.

A Ruszisztikai Központ idei harmadik nyári csemegéje – július 15-én – kifinomult és különleges ízlésvilágot képviselt. A balladai hangvételű, lassú, de feszes tempójú alkotás egy abház nő életútját idézi meg, aki háborútól terhelt korban élt, beleesett mind az abház kulturális kódok, mind a sztálini terror túlkapásainak csapdáiba és mégis hű tudott maradni saját belső értékeihez: az egyenességhez, alázathoz, elfogadáshoz, odaadáshoz, küzdéshez, megbocsátáshoz.

Kira Kovalenko nagyszerű tehetségnek ígérkezik. Vele kapcsolatban folyton elhangzik, hogy a karizmatikus Alekszandr Szokurov nalcsiki műhelyében nevelkedett és a mester jegyeit viseli magán első önálló filmje, de szerintem e nélkül az információ nélkül is figyelemre méltó alkotás a *Szoficska*. Nem csak ahhoz képest, hogy első film, és nem csak azért, mert kiütköznek rajta a szokurovi erények. Kovalenkonak sikerült a *Szoficskában* mélységes tragédiákról mesélni, anélkül, hogy a nézőnek is meg kellene szakadni a főhős cipelte terhek alatt. A film nem szentimentális, nem melodramatikus, nem vádló, nem haragos stb. – hanem szép, több értelemben is. Egyrészt konkrétan: a film egyik legnagyobb erénye a csodálatos operatőri munka, a másik pedig a színészi jelenlét, amit amatőr és félamatőr színészeknek köszönhetünk, no meg a kitűnő rendezői színészvezetésnek. Szép a film a történetmesélés szintjén is. Módjával ugyan, de örömnek, vidámságnak, megértésnek, tiszta kapcsolatoknak is jut hely a sok tragédia és emberi káosz közepette.

Nagyszerű irodalmi alapanyagot választott Kira Kovalenko. Fazil Iszkander abház származású író 1997-ben publikált *Szoficska* című kisregényét adaptálta filmvászonra. A művet Iszkander oroszul írta, a film viszont abházul szól szép abház szereplők szájából. Ez a megoldás is erősíti a film balladai hangulatát, hiszen segít abban, hogy ne a szavakra figyeljünk elsősorban, hanem a metakommunikációra és a lényegi történésekre, érzésekre, döntésekre.

Érdemes megnézni a filmet és elolvasni a kisregényt. Ha esetleg nem tetszene, akkor is hozzá fog tenni valamit a bennünk lakozó emberségességhez.

Mélyhűtött ponty, avagy az öregasszony, aki ki akarta játszani a halált

Ha július, akkor a Ruszisztikai Központ hagyományosan az „Orosz kultúra nyári csemegéit" kínálja hétfő esténként mindenkinek, aki szeretné csillapítani nyári kulturális éhségét. Egy rock-történeti, egy sporttörténeti és egy abház történeti film után a programsorozat 2019. július 22-i záró vetítésén visszatértünk a jelenbe.

Vlagyimir Kott *Mélyhűtött ponty* című filmje könnyed, mesés, szatirikus lezárása volt négyhetes filmkóstolónknak.

Az alaphelyzetet akár tragikusnak is mondhatnánk: egy vidéki házában egyedül, szerényen éldegélő néni, Jelena Mihajlovna halálos diagnózist kap: megtudja, hogy a vég bármelyik pillanatban eljöhet. Ám a halál gondolata látszólag egyáltalán nem rázza meg. Sőt, miután rosszulléte miatt rég nem látott fia, Oleg is felbukkan egy rövid időre, új erővel kezd tevékenykedni: mindent megtesz azért, hogy úgy intézze saját halálát, hogy a lehető legkevesebb gondot okozza rendkívül elfoglalt gyermekének. Felkerekedik tehát, és megveszi saját koporsóját, megfőzi a menüt saját halotti torára, sőt… A film bővelkedik abszurditásban és fekete humorban, hiszen olyan lelkesedéssel senki nem szokott készülni saját elmúlására, mint hősünk.

Ám a halált nem lehet csak úgy kijátszani: hiába szűnik meg Jelena Mihajlovna létezni az állam számára, hiába a sok készülődés, a várva várt vég nem jön. A villám nem csap belé, és – ki tudja miért – legjobb barátnőjét, Ljudmilla Petrovnát sem viszi rá a lélek, hogy szívességből megfojtsa. Annyi hozadéka azért van a kalandnak, hogy Ljudmilla Petrovna értesíti Oleget, aki hirtelen ráeszmél arra, hogy mennyi időt elszalasztott édesanyjával.

A film utolsó harmadában rajzolódik ki a mű érzelmi vonulata. Kiderül, hogy Oleg nem csak munkaholizmusa miatt nem látogatta édesanyját, ahogy az is kiderül, hogy a saját temetése előkészítésére sem csak az anyai szeretet vitte rá Jelena Mihajlovnát. Nagy vonalakban körvonalazódik egy-egy meg nem élt élet, az elszalasztott boldogság képe, ám a lezárás, ha kicsit elsietettnek tűnik is, megnyugtató. Az a bizonyos címbéli „mélyhűtött ponty"pedig az egész történetet végigkíséri, s meglepően gazdag szimbolikával segít kibontani az olyan, filmben „feltálalt" témaköröket, mint az élet és a halál, vagy a kívánságok és a realitás egymáshoz való viszonya.

Bár a *Mélyhűtött pontyban* voltak klisék, műfaji tisztázatlanságok és ellentmondások is, alapvetően bájos, szórakoztató alkotást láttunk, s a Ruszisztikai Filmklub szeptemberi visszatértét elegendő filmélménnyel feltöltekezve várhatjuk.

Kutatók Éjszakája (szeptember 27.)

Érdekesebbnél érdekesebb dolgokról hallhattunk a Kutatók Éjszakáján a Ruszisztikán

2019. szeptember 27-én a Ruszisztikai Központban kilencedik alkalommal lehetett az éjszakába nyúlóan kutakodni az orosz kultúra és történelem érdekességei között. Minden részprogramon telt ház volt, számos értékes régi könyvünk örökbe fogadtatott, zsákbamacskáink száma megcsappant, a kvász és a konfétkák elfogytak, az ajándékok gazdára találtak, és modern ROSZTA ablakok is születtek bakelit lemezről szóló zenei aláfestés közepette.

2010 óta a "ruszisztikás" Kutatók Éjszakáján a kiselőadások élvezik a legnagyobb népszerűséget. Öt-hat előadásmorzsát simán végig szokott ülni a hallgatóság, észre sem véve, hogy majdnem három óra telik el. Idén sem volt ez másképp. Szaniszló Orsolya régről és mélyről indított: másfél évezreddel ezelőtti tetoválásokról beszélt, amelyek egy sírgödörből kerültek felszínre. Gyimesi Zsuzsanna a méltatlanul ismeretlen Pavel Zalcman életújáról mesélt, Farkas Ádám az ismertség és ismeretlenség hullámai között hánykódó Háy Gyuláról. Igari Léna a kevésbé ismert Filozófusok Hajója kapcsán a még kevésbé ismert amerikai "ellen-Filozófusok Hajójáról" beszélt. Szabó Viktor – szó szerint – magas röptű témával zárta a sort: repülő (lebegő) modern városok utópikus projektjeit ismertette, amelyekkel az 1930-as évek kreatív szovjet építészei próbáltak elébe menni a jövő kihívásainak.

A szervezők kellemes meglepetésére nagy volt az érdeklődés az idén először meghirdetett kézműves programra is. Az agitációs reklámművészet első fecskéi, a ROSZTA plakátok éppen 100 évvel ezelőtt jelentek meg először moszkvai ablakokban, kirakatokban. Ezen fellelkesülve a Kutatók Éjszakáján lehetőséget adott a Ruszisztikai Központ modern ROSZTA ablakok készítésére. Nem kézügyesség, csak némi instrukció és lelkesedés kérdése az egész, amiből nem volt hiány.

Minden közül a legnépszerűbbnek azonban a ruszisztikás kocsmakvíz bizonyult. Egymás hegyén-hátán ülő résztvevők, rengeteg nevetés, profi kérdés-összeállítás, kellemes kvízmester, egy kis fröccs és rágcsálnivaló, kockás terítők, hangulatvilágítás – a hangulat nagyszerű volt, a kihívás színvonalas. Ezt a programtípust mindenképpen meg fogjuk ismételni.

A rendezvényt záró filmvetítésre viszonylag kevesen maradtak, pedig várakozáson felül érdekes és elgondolkodtató alkotásnak bizonyult *Az ember, aki mindenkit meglepett* (r.: A. Csupov, N. Merkulova, 2018). Izgalmas beszélgetés bontakozott ki az értelmezési lehetőségekről, aminek az vetett véget, hogy majdnem bezártak bennünket az épületbe, olyan észrevétlenül elrepült az idő.

Kutatók Éjszakája 2019: repülő városok

A Ruszisztikai Központ Kutatók Éjszakáján megrendezett programjai között 2019-ben is fontos szerepet töltöttek be az „előadásmorzsák", melyek félóráiban a Központ oktatói, illetve volt és jelenlegi hallgatói készítettek szórakoztató és informatív beszámolókat az érdeklődők számára az orosz-szovjet történelem kevéssé közismert epizódjai kapcsán. Szabó Viktor doktorandusz előadása „Repülő városok" címmel a korai szovjet utópista építészet legambiciózusabb terveinek ismertetését tűzte ki célul, három építész, Georgij Krutyikov, Viktor Kalmikov és Iszaak Jozefovics 1920-as és 1930-as évekbeli munkásságának bemutatása révén.

A felvilágosodás és a kozmizmus a szellemi-filozófiai, míg az avantgárd irányzatok (mint a szuprematizmus és a futurizmus) a művészeti alapjait teremtették meg annak a meglehetősen utópista építészeti és várostervezési „forradalomnak", ami 1917 után hódított teret az ifjú szovjet államban. Krutyikov, Kalmikov és Jozefovics a VHuTeMasz (Вхутемас, Высшие художественно-технические мастерские) műhely progresszív keretei között szocializálódtak, közös mesterük az ismert avantgárd építész, Nyikolaj Ladovszkij volt. Ladovszkij arra biztatta tanítványait, hogy ne kövessék az építészet hagyományait, hanem új utakon járva hozzák létre saját egyedi alkotásaikat. Ő volt az, aki a Tverszkaja utca kijelölésével megnyitotta Moszkva hagyományos gyűrűs szerkezetét – bár az utópiáktól ez a projekt sem volt mentes, Ladovszkij feltételezte ugyanis, hogy a főváros ezen a vonalon egy idő után összenő majd Szentpétervárral.

Tanítványai, ha lehetséges, még tovább tágították az utópista építészet perspektíváit. Krutyikov, Kalmikov és Jozefovics ambiciózus tervei a kor urbanizációs válságára reagálva szó szerint is új terekbe igyekeztek emelni a városépítészetet. Mindhárman kiemelt fontosságúnak tekintették az ég irányába való terjeszkedést, méghozzá nem „földhözragadt" módon, hanem lebegő struktúrák révén. A levegőben kialakítandó városok a szovjet forradalom és a kialakulóban lévő új társadalom dicsőségét hirdették volna, tervezőik kommunák létrehozását, a demokratikus centralizmus megerősítését, a kapitalizmus városainak meghaladását, az ember és természet viszonyának megreformálását vizionálták.

A fizika törvényeivel sokszor mit sem törődő, gyakran pusztán „légből kapott" elveken alapuló grandiózus tervek azonban a harmincas évek során nagy felháborodást váltottak ki a szovjet építésztársadalomban. Bár Krutyikov még nagy érdeklődés mellett, sikerrel védte meg disszertációját, Kalmikov csak zárt ülésen, Jozefovics pedig több éves küzdelem árán szerezhetett fokozatot. A „lebegő városok" racionális szempontból teljesen érthető mérnöki kudarcát pedig egy sokkal jelentősebb fordulat követte. A szocialista realizmus jóval praktikusabb irányvonalat adott az építészetnek, megbontotta az avantgárd törekvéseit a fent és a lent viszonyainak radikális megváltoztatására, az utópisztikus repülő motívumokat pedig a díszítőelemek körébe utalta.

Írok a fióknak, festek a négy falnak, forgatok a szűk világnak – az ismeretlen Pavel Zalcman

A Ruszisztikai Központban a hagyományokhoz híven idén is megrendezésre került a Kutatók Éjszakája programsorozat, ahol az érdekes előadások között a 20. századi orosz művészet egyik kiemelkedő, mégis kevéssé ismert alakjának, Pavel Zalcmannak az életét és munkásságát is megismerhette a hallgatóság.

Gyimesi Zsuzsanna festett képet az 20. század Szovjetuniójának „megkettőződött" (hivatalos és nem hivatalos) kulturális életéről, megismerhettük az analitikus festőket, különös tekintettel a Pavel Filonov köré csoportosult művészekre, akikhez – a csoport legfiatalabb tagjaként – Zalcman is tartozott.

A leningrádi blokád következtében Alma-Atába került Pavel Zalcman alkotásait egy ellenőrző bizottság 1948-ban a szocialista realizmus számára nem megfelelőnek minősítette, ennek következtében kizárták a művészszövetségből, valamint munkáját is elveszítette. Ebből a nehéz helyzetből sokoldalúságán túl egy külső körülmény, a tanárhiány segítette ki, a leleményes fiatal művész ugyanis – más lehetőség nem lévén – azzal hozakodott elő, hogy korábban az egyetemen pedagógusi diplomát szerzett, ami azonban a blokád során sajnálatos módon elveszett. Így történt tehát, hogy az addig leginkább festészettel és filmművészettel foglalkozó Zalcman az oktatás területén is kipróbálhatta magát, és nem mindennapi képességei révén népszerű és széles körben tisztelt pedagógussá vált.

Érdemes még szót ejteni Zalcman szépirodalmi munkásságáról is, hiszen annak ellenére, hogy nem volt az írószövetség tagja, intenzíven foglalkozott az írással – igaz, mint azt az előadás címéből is sejthetjük, a korszak fojtogató légkörében (számos más, utólag felfedezett íróhoz hasonlóan) műveit csupán az íróasztala fiókjának szánhatta. Bár kéziratait csak halála után találták meg, hagyatéka a kezdeti hányattatások után végül hozzáértő kezekbe került, így tehát remélhetjük, hogy életműve hamarosan elnyeri jogos helyét a 20. századi orosz kultúra történetében, és végre „az ismeretlen Pavel Zalcman" is részesülhet majd az őt megillető elismerésben.

Tudományos élet

Amikor a Jean Monnet Program és a Moszkvai Állami Pedagógiai Egyetem törekvései Budapesten összeérnek

2019. március 30-án 14 órakor – igen, bizony szombaton – a Moszkvai Állami Pedagógiai Egyetem (MPGU) tíz fős delegációja meglátogatta a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központot...

A Moszkvai Állami Pedagógiai Egyetem és az ELTE rektora május közepén fog aláírni egy újabb együttműködési keret-megállapodást. Izgalmas kihívás egy ilyen szerződést tartalommal megtölteni. Ennek előkészítése végett érkezett Budapestre a delegáció és az ELTE Bölcsészkarán már tudták, hova érdemes fordulni. Az Alapítvány az Orosz Nyelvért és Kultúráért részéről Dr. Oszipova Irina, a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ részéről Gyimesi Zsuzsanna fogadta a vendégeket.

A Jean Monnet Program az Európai Unió harminc éve futó integrációs projektje, amely a tagországok tudományos és oktatási együttműködésének alakítását támogatja, a döntéshozók, a szakemberek és a civil kezdeményezések közti érdemi kapcsolatok serkentése által. A moszkvai delegáció, élén V. P. Dronovval, az MPGU általános rektorhelyettesével és L.A. Trubina oktatási rektorhelyettessel – ennek a programnak a keretében töltött el egy hetet Budapesten.

A BASEES 2019-es cambridge-i konferenciája

2019. április 12–14-én került sor a brit szlavisták társaságának idei éves nemzetközi konferenciájára, hagyományosan Cambridge-ben. Az ELTE Ruszisztikai Központjának kutatói és a ruszisztikai doktori program két doktorandusza által összeállított szekció a személyes és a nyilvános identitások szövevényét vizsgálta különböző történelmi kontextusokban, különböző forrástípusok tükrében.

A BASEES (British Association for Slavonic and East European Studies) elődszervezetei az 1950-es években jöttek létre Nagy Britanniában, majd 1989-ben egyesültek. A társaság legnagyobb horderejű rendezvénye a minden tavasszal megrendezésre kerülő nemzetközi szlavista konferencia, amelyen Európa különböző régióiból nagyságrendileg ötszáz előadó lép fel, kilenc tematikus blokkban, sokszor 15-nél is több párhuzamos szekcióban. Ez egyrészt frusztráló is lehet, mert gyakran egyszerre három-négy helyen is jó lenne jelen lenni. Ugyanakkor felemelő és izgalmas is a bőséges kínálat, különösen ha öt fős csapatban gondolkozunk, hiszen más-más helyekre beülve egymás élményeiből is tudunk táplálkozni és okulni. Pontosan ez történt a Ruszisztikai Központ csapata esetében. Felemelő dolog volt egy egész szekciót „kitenni" az asztalra a Cambridge University Robinson College-ban.

A konferencián 2018–19 legizgalmasabb, témába vágó szakkönyveivel is meg lehet ismerkedni, illetve bemutattak egy vadonatúj dokumentumfilmet a legendássá vált Oscar Rabin festőművész életéről és munkásságáról, aki felkavarta a Pangás korszakának (nem is annyira) állóvizét az elhíresült buldózer kiállítással.

Két plenáris beszélgetés tette kerekké a rendezvényt. Az elsőn Beáta Hock, Josef Moural, Elina Viljanen és Josephine von Zitzewitz beszélt a kelet-európai rendszerváltás filozófiai kereteiről és a művészetek társadalomformáló szerepéről az adott változások során. A második beszélgetésen Mark Galeotti és Mihail Hodorkovszkij beszélt a posztszovjet térség jogi légköréről – egy-egy sajátos nézőpontból.

Nagyszabású és sikeres konferencia zajlott le a budapesti Orosz Kulturális Központban

2019. május 17–18-án 24. alkalommal került sor a budapesti Orosz Kulturális Központban „A mai orosz nyelv és oktatásának kihívásai" című szakmódszertani konferenciára. A Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ második alkalommal kapcsolódott be a konferencia szervezésébe és második alkalommal került sor kulturológia szekcióra is.

Az Orosz Kulturális Központ igazgatója, Valerij Platonov megnyitó beszéde után négy plenáris előadással indult a konferencia, amelyek megadták az alaphangot a szekciók munkájához. Három nagy szekcióban – módszertani, kulturológiai és nyelvészeti –, több alszekcióban, egyszerre öt párhuzamosan helyszínen zajlottak az előadások. A munka kerekasztal beszélgetéssel zárult, majd egy plenáris ülésen valamennyi alszekció vezetője összefoglalta az elhangzott előadások és viták lényegét.

Több mint 90 előadó lépett fel a konferencián mintegy 50 városból, Azerbajdzsán, Fehéroroszország, Csehország, Grúzia, Kazahsztán, Lengyelország, Magyarország, Németország, Oroszország, Spanyolország, Szerbia, Szlovákia, Ukrajna és az USA színeiben.

A Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központot képviselte Mészáros Zsófia „A 'nihilista' szó jelentésének kulturológiai vizsgálata Sz. Kovalevszkaja szépirodalmi műveiben" című előadásával, méghozzá olyan sikeresen, hogy két oroszországi egyetemtől is ajánlatot kapott közös kutatások folytatására. Gyimesi Zsuzsanna plenáris előadást tartott „Pavel Zalcman, az ismeretlen festő, aki írt is" címmel, valamint a kulturológia szekciót vezette.

21 év – 12 konferencia Budapesten

2019. május 20-án és 21-én került megrendezésre a Ruszisztikai Központ 12. nemzetközi ruszisztikai konferenciája „Oroszország és Magyarország az egyetemes kultúrában: a történeti forrás és interpretációja” címmel.

A konferencia egy hároméves magyar-orosz kutatási projekt összegző rendezvénye volt, mely projekt keretei között az ELTE Ruszisztikai Központ és az Orosz Tudományos Akadémia Világtörténeti Intézetének kutatói vizsgálták a magyar és orosz történelmet egy olyan paradigmán belül, amely lehetővé teszi a különböző kultúrák és tudományterületek közötti dialógust. A konferencián egy másik magyar-orosz kutatócsoport tagjai is részt vettek (az ELTE és az Uráli Föderatív Egyetem képviselői), akik a „homo sovieticus” magyarországi és oroszországi megítélését vizsgálják. Végül, de nem utolsósorban, az előadók között voltak a magyar, oroszországi és amerikai ruszisztika neves alakjai, konferenciáink visszatérő vendégei. Összesen 28 kolléga érkezett a világ 3 országának 7 városából, 11 különböző intézményből.

A konferencia egészét családias atmoszféra, derűs hangulat és inspiráló szellemi légkör jellemezte. Szinte mindenki ismert mindenkit, és mivel nem voltak párhuzamos szekciók, mindenkinek lehetősége volt kutatótársai eredményeit meghallgatni. Ez végső soron rendkívül produktívnak bizonyult, ugyanis nem csak az egyes témák szakértői tudták egymást kérdésekkel és replikákkal segíteni, hanem lehetőség volt „külső szemlélők” friss szempontjait is felvonultatni.

A konferencia munkája hét tematikus szekcióban zajlott. Az emlékezetpolitikától kezdve a történelmi ábrázolásokon át a középkori írásbeliség problémájáig térben, időben és a megközelítésmódok szerint is igen sokszínű volt a tudományos felhozatal. A konferencia magyar hallgatójaként igazán élvezetes volt hallgatni azokat a külföldi kutatókat, akik az orosz történelem szakértőiként olyan témákat választottak, amelyek a magyar történelem apró szegmenseit is megvilágították. Dmitrij Regyin professzor például II. Rákóczi Ferenc és I. Péter meg nem valósult szövetségének geopolitikai vonatkozásairól beszélt, Brigit Farley arról tartott előadást, hogy szűkebb amerikai pátriárkájában a helyi újságok milyen elképzeléseket vonultattak fel az 1917-es és 1919-es oroszországi és magyar forradalmakról, Julija Ruszina pedig az Uráli Állami Egyetem magyar tanulóinak életét mutatta be levéltári anyagok és múzeumi tárgyak alapján.

A konferenciát Dr. Sonkoly Gábor professzor, az ELTE BTK dékánja nyitotta meg. A konferencia szervezői, a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ, a Ruszisztikai Módszertani Kabinet és Könyvtár, illetve a Kelet-, Közép-Európa és Oroszország Története Tanszék az Eötvös Loránd Tudományegyetem, az Alapítvány az Orosz Nyelvért és Kultúráért, illetve a moszkvai Akvilon Kiadó támogatásával tudták megvalósítani ezt az immár 21 éves hagyománynak örvendő rendezvényt.

Egyéni és kollektív identitások

2019. június 21–22-én Szombathelyen sor került a „Hagyomány és megújulás a szláv népek történelmében, kultúrájában” című konferenciasorozat kilencedik, nyár eleji ülésére. Az idei összejövetel vezérfonalát „Egyéni és kollektív identitások” adták. A programsorozatot a Szláv Történeti és Filológiai Társaság szervezi.

A társaság a maga nemében egyedülálló Magyarországon, hiszen az a kifejezett szakmai célkitűzése, hogy fórumot teremtsen az élő párbeszédre a ruszisztika tárgykörében a történettudományok és az irodalomtudományok képviselői között.

Ezt a vállalást idén is maradéktalanul sikerült teljesíteni. Debrecen, Pécs, Szombathely és Budapest egyetemi és nem egyetemi műhelyeinek munkatársai hallgatták meg egymás előadásait. A két nap alatt 20 klasszikus értelemben vett tudományos előadás hangzott el, majd a rendezvényt egy tudományos-zenei program zárta, ami a maga műfajában szintén egyedülálló a hazai ruszisztikában. Idén Pjotr Csajkovszkij munkássága került napirendre.

Az első nap záró akkordja – hagyományosan – könyvbemutató volt, ahol Kroó Katalin és Gyimesi Zsuzsanna budapesti bázisú köteteket mutatott be, Regéczi Ildikó a debreceni, míg Bene Krisztián és Huszár Mihály a pécsi ruszisztika könyvterméséből adott ízelítőt.

Az ELTE BTK Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központját Gyimesi Zsuzsanna (A kollektív identitás magányossága. Pavel Zalcman festő és író, a filonovi iskola rejtőzködő képviselője), Mészáros Zsófia (Egy modernkori mártír alakjának megformálása Szofja Kovalevszkaja *A nihilista nő* című művében) és Szaniszló Orsolya (Natalja Dolgorukaja (1714–1771) és Marija Volkonszkaja (1806–1863) – két nő, egy döntés) képviselte előadással.

A konferencia lelke és főszervezője évek óta Szabó Tünde, a Pécsi Tudományegyetem habilitált docense. A tudományos rendezvényhez a helyszínt második éve a TIT Vas megyei tagozata biztosítja.

Az Irkutszki Interregionális Társadalomtudományi Intézet igazgatója az ELTÉ-n

Dmitrij Kozlov, az Irkutszki Állami Egyetem történésze, az Interregionális Társadalomtudományi Intézet igazgatója 2019. november 4-én munkamegbeszélésen vett részt az ELTE BTK Ruszisztikai Központjában. Kozlov professzor 2018 novemberében két izgalmas előadást tartott a Ruszisztikai Központ meghívására, Szibéria különböző történeti interpretációiról és az oroszok Amerika-képének történeti alakváltozásairól.

Kozlov professzor tartós tudományos együttműködés kialakítására törekszik az Irkutszki Állami Egyetem és az ELTE BTK között, ezért érkezett ismét Budapestre és folytatott szakmai megbeszéléseket.

Európai Ruszisták III. Bécsi Fóruma

A három napos fórumon mintegy 100 fő vett részt több mint 20 országból, több mint 40 különböző városból. A három napos, két szekcióban zajló rendezvényen mintegy 40 előadás és prezentáció hangzott el, illetve sor került workshopokra is. Az ELTE BTK ruszisztika mesterszak tíz év alatt összegyűlt tapasztalatait Gyimesi Zsuzsanna összegezte „Az egyetemi szintű oroszoktatás sajátos kihívásai a ruszisztika mesterszak prizmáján keresztül" című előadásában. „Most már végérvényesen felkerült az ELTE Ruszisztikai Központ a jeles európai ruszisztikai műhelyek térképére" - összegezte véleményét a konferencia zárszavában a rendezvény szakmai fővédnöke, Jekatyerina Kudrjavceva professzor.

A Fiatal Ruszisták I. Prezentációs Kupája

Az eredetileg országosan meghirdetett prezentációs kupa túlnyúlt az országhatárokon. Budapest, Eger, Pécs és Szeged mellett Kolozsvárról is érkezett versenyző az ELTE BTK Ruszisztikai Központban 2019. december 6-án megrendezett kupára. A prezentációk magas minősége és a közönség pozitív fogadókészsége hagyományteremtő erővel bír, így már biztos, hogy a kupa 2020-ban is megrendezésre fog kerülni.

A kupa két fordulóban zajlott. Az első körben 5 perces prezentációkra került sor, majd a zsűri és a közönségszavazatok alapján kiválasztott legjobb 6 prezentáció a második körben 10 perces változatban kapott kifejtést. A 14 versenyző két kategóriában méretette meg magát: a BA/MA kategóriában 8, a doktorandusz kategóriában 6 fő adott elő.

A zsűriben Havas Ferenc professzor emeritus, Szabó Tünde habilitált egyetemi docens és Mészáros Zsófia tudományos segédmunkatárs foglalt helyet, biztosítva a különböző generációs látószögek együttes érvényre jutását. Minden prezentációval nagyon meg voltak elégedve a zsűritagok, nehéz volt kiválasztaniuk a továbbjutókat, majd még nehezebb volt meghatározniuk a nyertesek sorrendjét.

Az Orosz Kulturális Központ képviseletében Alina Urazbekova oktatási igazgató könyvritkasággal jutalmazta Tömő Ákost, a BA/MA kategória közönségszavazatainak győztesét. A Ruszisztikai Központ különdíjjal jutalmazta Várnai Gergelyt (PTE Interdiszciplináris Doktori Iskola) a doktoranduszi kategória közönségszavazatinak győztesét.

A fémek szerepe az orosz ikonművészetben – könyvbemutató a Ruszisztikai Központban

Ruzsa György professzor a fémikonok kutatásának egyik legjelentősebb nemzetközi kutatója. Legújabb kötete a technika, az anyagösszetétel, a szimbolika és a szakrális vonatkozások összefüggéseit tárja az olvasó elé, 52 csodálatos színes illusztráció kíséretében.

A kiadvány három nagy erénye a gazdag képanyag, a további kutatásokat lehetővé tevő precíz tárgyleírások sora és a rendkívül gazdag, tematikus egységekbe szervezett bibliográfia.

A Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ közreműködésével 2012-ben jelent meg Ruzsa György *Az ikon. Teológia, esztétika, ikonográfia, ikonológia, technika* című könyve, amely a mostani kiadvánnyal együtt kitűnő alapot biztosít az ikonok világával ismerkedni vágyó olvasónak.

A fémikonok méretüket tekintve kicsi, mennyiségüket tekintve azonban nagy csoportját alkotják az ikonoknak. A fémikonok részletes vizsgálata metonimikus megközelítést tesz lehetővé: mint cseppben a tenger, feltárul bennük a pravoszlávia izgalmas világának minden aspektusa. Ehhez szolgál kitűnő sorvezetőként Ruzsa György professzor legutóbbi kiadványa.

Pillanatképek a ruszisztika mesterszak életéből

Nyílt nap a ruszisztika mesterszakon

2019. február 7-én 14 órakor került sor a Ruszisztika mesterszak hagyományos nyílt napjára, melynek célja, hogy az alapszakos hallgatók bepillantás nyerjenek a képzés struktúrájába és mindennapjaiba.

A dátum nem véletlenszerűen lett kiválasztva, hiszen egyrészt a felvételi jelentkezések leadási határidejéhez igazodik, másrészt a Tudományok Nemzetközi Napjához is, amelyet Oroszországban február 8-án tartanak, Dmitrij Mengyelejev születésnapján.

Idén 185 éve született a periódusos rendszer megalkotója, maga a táblázat pedig 150 éve része a tudományos gondolkodásnak. Ezek előtt a jubileumok előtt is tisztelegtünk a nyílt napon.

A nyílt nap idei koreográfiája kicsit eltért a korábbi évek gyakorlatától. Nem csak a leendő hallgatóknak mondtunk újdonságokat, hanem a jelenlegieknek is. Ugyanis az előttünk álló félév minden fontos gyakorlati információját itt osztottuk meg az első- és másodévesekkel, így az érdeklődő alapszakosok élőben követhették az eseményeket, és beleshettek a szak kulisszái mögé.

A nyílt nap izgalmas részét képezte két, külföldi utazásról szóló beszámoló. Egy mesterszakos hallgatónk az elmúlt szemesztert Kijevben töltötte részképzésen, négy hallgatónk pedig rövid tanulmányúton vett részt Szentpéterváron 2018 decemberében. Az ő élményeikből kaptunk képes-hangos ízelítőt.

A küszöbön álló félévben projektmunka is vár a hallgatókra: tudományos posztert kell készíteniük leendő szakdolgozati témájukból. Ehhez módszertani segítségként a Ruszisztikai Központ oktatói feldolgoztak három témát három különböző stílusban és ezeket bemutatták a jelenlévőknek.

Jól bevált gyakorlatként a hallgatók közötti kötetlen eszmecserével zárult a program, ahol legalább annyi lényeges momentumot lehet megtudni a szakról, mint a hivatalos bemutatkozás során.

Dr. Kemény László professzor az ukrajnai választásokról

Dr. Kemény László hosszú évek óta részt vesz független nemzetközi megfigyelőként a poszt-szovjet térség különböző választásain. Az ott szerzett tapasztalatait rendszeresen megosztja a Ruszisztikai Központ munkatársaival és a mesterszakos hallgatókkal. Ez történt 2019. május 2-án is.

Dr. Kemény László részt vett a tavaszi ukrajnai elnökválasztás mindkét fordulóján, és szó szerint a sűrűjéből figyelte az eseményeket, ugyanis mindkét alkalommal Kijev közepén, a Függetlenség térre néző szállodákban szállt meg.

Kemény professzor rendkívül jól felépített, követhető és érdekfeszítő előadásokat szokott tartani, a magas szintű elemzői rálátást izgalmas „közelképekkel" párosítva. Mostani előadásának legérzékletesebb részei arról szóltak, hogyan igyekezett a két szavazási forduló között támogatókat találni magának Petro Porosenko leköszönő elnök Európában, Amerikában és otthon, illetve hogyan szerveződött és zajlott a második fordulót közvetlenül megelőző elnöki vita Kijev legnagyobb futballpályáján. Kemény László illusztrációnak kézi „gyártású" kampányanyagokat és nyomtatott sajtótermékeket is hozott magával. A beszámolót záró kérdések egy része a jövőre vonatkozó jóslásokat szeretett volna hallani, ám az előadó nem vállalkozott rá, pártatlanul igyekezett rávilágítani az esélyekre és minden kérdés esetében több lehetséges forgatókönyvet vázolt fel. Éppen ezért volt olyan izgalmas és tartalmas az összejövetel.

Ismét piknikkel ünnepeltük a végzős ruszisztika mesterszakosokat

2019. június 17-én délelőtt államvizsgáztak a nyolcadik ruszisztika mesterszakos évfolyam első fecskéi, és ugyanaznap került megrendezésre a hatodik ruszisztikai piknik, végzőseink és államvizsgázóink tiszteletére.

Idén rekordszámú államvizsgázónk volt, öten védték meg szakdolgozatukat és vizsgáztak sikeresen a mesterszak törzsanyagából. Bősz Éva és Koncsol András a frissen abszolváltakat képviselték, míg Kerekes Karina és Puskás Anita a 2017-ben, Pósfai Orsolya pedig a 2014-ben abszolvált évfolyam diplomázó hallgatóinak számát gyarapították.

A pikniken összegyűlt végzős hallgatók, doktoranduszok és oktatók a délutáni szellőben vitorlázó hársfavirágok alatt együtt emlékeztek vissza az elmúlt évekre. A hallgatók közül majdnem mindenki a mesterszakon kialakult erős közösséget és jó emberi kapcsolatokat emelte ki mint olyan értéket, amit a tudás és szakmai készségek mellett a diplomaátvétel után egy életre magukkal vihetnek. Szintén többen gondoltak vissza jó érzéssel azokra a lehetőségekre, amik a ruszisztika mesterszak két éve során nyíltak nemzetközi tapasztalatcserére, utazásra.

Reméljük, hogy az útravalóként kapott tarisznyájukkal a vállukon mindig örömmel fognak visszaemlékezni az elmúlt évekre és erre a délutánra.

Szemeszterzáró lakoma a Ruszisztikai Központban

2019. december 11-én orosz ételekkel terített asztal körül vonták le az őszi szemeszter tanulságait a ruszisztika MA oktatói és hallgatói.

Már hagyomány a Ruszisztikai Központban, hogy az évet fehér abrosz mellett, orosz finomságok társaságában zárjuk, megidézve az orosz vendéglátás koreográfiájának legfontosabb mozzanatait. Vagyis sokféle étel van egyszerre az asztalon, minden tányér étel és pohár ital egy-egy kis történettel, köszöntővel van felvezetve, mindenki felszólal, mindenki kínálgat ...

Az összejövetel végére mindenki sajnálja, hogy eltelt egy újabb szemeszter, hiszen a közös visszatekintésből élénken kirajzolódik, mennyi izgalmas és tartalmas élményben volt részünk. A hallgatók kezdik sajnálni, hogy eggyel kevesebb félév van már csak előttük. Az oktatóknak pedig nagyon jól esik az ilyen visszajelzés.

A mai magyar-orosz kapcsolatok intézményei

A ruszisztika mesterszak „A mai magyar-orosz kapcsolatok intézményei” című kurzusa keretében az első- és másodéves ruszisztika mesterszakosok különböző profilú budapesti intézményekbe látogattak el a félév minden szerdáján. A látogatásokról a hallgatók beszámolókat is készítettek.

Tematikus séta a Fiumei úti sírkertben (Rudas Tamás beszámolója)

Metszően jeges szél sodort magával port és falevelet egyaránt, mikor csapatunk egy része megérkezett a sírkertbe. Mivel szerettünk volna lehetőséget adni a későknek a csatlakozásra, ezért egy váratlanul felbukkant fekete-fehér foltos, meglehetősen fotogén cicával múlattuk az időt.

Mikor már mind együtt voltunk, akkor találkoztunk határozottan József Attila-fizimiskájú idegenvezetőnkkel, Szabó Viktorral is. Őt követve eljutottunk a túra első állomásához, a temetőnek a Budapest ostroma idején elesett szovjet katonáknak szentelt részére. Szabó Viktor egy rövid bevezető keretein belül elmondta a temető létrejöttének körülményeit is. A város vezetése 1847-ben adott utasítást egy új köztemető létrehozására, amely azonban csak Vörösmarty Mihálynak a Habsburg-önkényuralom elleni néma tiltakozássá nőtt temetése után vált igazán ismertté.

Az elesett szovjet katonák sírhelyei egy emlékművet fognak közre, mely a temető egyéb orosz vonatkozású területeivel egyetemben a közelmúltban felújításra került, és amelyet Vlagyimir Putyin orosz elnök 2015-ben megkoszorúzott. Ez utóbbi szinte teljesen megújult, a korábban rajta levő, az elesetteket dicsőítő felirat egy jóval szerényebbnek adta át a helyét. A szovjet halottaknak fenntartott temetőrész következő állomásán a Magyarországon 1956 és 1989 között szolgálatot teljesített, Magyarországhoz különösen kötődő szovjet katonatisztek, családtagjaik, valamint a velük erősen szimpatizáló magyarok nyughelyeit tekinthettük meg.

Ezek után sor került a Mártírok Sírkertjének, a szocialista időkben (is) újratemetett magyar jakobinusok emlékművének, valamint a Rákosi-diktatúrának a Kádár-korszakban rehabilitált áldozatainak szentelt sírhelyek megtekintésére is. Ezt követően ellátogattunk gróf Károlyi Mihály sírjához, amely éppen a Kossuth-mauzóleumot és

a Munkásmozgalmi Panteont összekötő egyenes felezőpontján épült, szimbolizálva az arisztokratának az 1848-49-es szabadságharc és a népköztársaság kikiáltása között eltelt időkben a szocializmus építésében játszott szerepét. Kiderült továbbá, hogy a sír fölé épített emlékmű kivételes akusztikával rendelkezik.

Ellátogattunk Vörösmarty Mihály sírjához, majd bejártuk a már említett Panteont, ahol a szocialista korszakban legnagyobb hősöknek tartott politikusok, tudósok és aktivisták alusszák örök álmukat urnáik mélyén.

Végül megszemléltük a Magyar Szocialista Munkáspárt 1956 és 1988 között első számú vezetőjének, Kádár Jánosnak a nyughelyét. Mint az Viktor elbeszéléséből kiderült, a sírt 2007-ben máig ismeretlen tettesek feltárták, eltulajdonítva az egykori vezető koponyáját és feleségének hamvait. A tettesek kilétét és szándékait illetően több verzió is napvilágot látott, melyek közül a legvadabbat, egy esetleges szellemidézés lehetőségét mi magunk vetettük fel.

Látogatás az Országos Idegennyelvű Könyvtárba (Szálkai Kinga beszámolója)

A ruszisztika mesterszak hallgatói a félév során rendszeresen felkeresnek olyan intézményeket, amelyek meghatározó jelentőségűek a magyar-orosz tudományos és kulturális kapcsolatok szempontjából. 2019. szeptember 25-én az Országos Idegennyelvű Könyvtárba látogattunk el.

A könyvtárban Imréné Koljadzsin Natália, az orosz, ukrán és ruszin nyelvi referens vezetett minket körbe. A jelenleg 148 nyelven csaknem 400 ezer dokumentumot tartalmazó gyűjtemény tulajdonképpen az orosz–magyar kapcsolatoknak köszönheti létrejöttét is. 1956-ban Állami Gorkij Könyvtár néven alakult meg, három orosz nyelvű könyvgyűjtemény (a Magyar-Szovjet Baráti Társaság könyvtára, a Horizont és a FSZEK orosz gyűjteménye) egyesítésével. Gyűjtőköre lehatárolására később került sor, az eredetileg közművelődési könyvtár profilja először a humán témákra szűkült, majd legfőképpen a szépirodalomra korlátozódott. Időközben megindult a más nyelvű kötetek gyűjtése is, jelenleg az angol, a német és a francia állomány már egyenként is meghaladja az orosz nyelvű anyagok számát (37 000 dokumentum). Az 1978-ban hivatalosan is szakkönyvtárrá vált intézmény jelenleg két fő feladatkört tölt be: eredeti nyelvű, elsősorban kortárs világirodalmi, zenei és nyelvészeti tárgyú dokumentumokat gyűjt, illetve a magyarországi nemzetiségi könyvtárak koordinációs központjaként működik.

A könyvtár hagyományosan kiterjedt kapcsolatokat ápol az oroszországi társintézményekkel, illetve az orosz kultúra Magyarországon jelenlévő képviselőivel. Legfontosabb partnere és testvérkönyvtára a moszkvai Margarita Rudomino Összorosz Állami Idegennyelvű Könyvtár, amellyel, bár a rendszerváltás előtti kulturális együttműködéshez képest korlátozottabb módon, de napjainkban is aktívak a kapcsolatok. Az Orosz Kulturális Központ szintén jelentős partnerintézmény, a két intézmény közös rendezvényei számos érdeklődőt vonzottak az elmúlt években. Az Országos Idegennyelvű Könyvtárban a nemzetközi együttműködésektől függetlenül is jelen van az orosz kultúra, orosz nyelvű rendezvények, könyvbemutatók, író-olvasó találkozók formájában.

Látogatásunk során Imréné Koljadzsin Natália nemcsak a könyvtár és az épület történetének érdekes részleteit osztotta meg velünk, hanem az orosz nyelvű gyűjtemény néhány ritka és régi darabját is bemutatta. Az ószláv nyelven írott, vagy nagy műgonddal és részletes munkával illusztrált kötetek a könyvtár valódi kincseit képezik. Megtekintettük az olvasóterem kézikönyveit és szótárait, a szabadpolcos kölcsönzőt, a nyelvstúdiót, illetve tájékozódtunk arról is, hogy hogyan lehetséges a zeneműtárból CD-ket és DVD-ket kikölcsönözni. Végül a raktárba is ellátogattunk, ahol szintén számos ritka és régi kötetet tekinthettünk meg. A látogatás végén több hallgató beiratkozott a könyvtárba, hogy tanulmányaihoz a későbbiekben felhasználhassa az orosz nyelvű gyűjtemény dokumentumait.

Látogatás az Orosz Kulturális Központba (Barna Brenda beszámolója)

2019. október 2-án az orosz művészet, kultúra és nyelv magyarországi bázisintézményébe, az Orosz Kulturális Központba látogattak el a ruszisztika mesterszak hallgatói. Az Andrássy úton található impozáns épületben Alina Urazbekova, a Központ oktatási igazgatója fogadott és vezetett minket körbe.

Elsőként az intézet történetéről és működési profiljáról meséltek nekünk, majd a könyvtárat tekintettük meg, ahol a szépirodalmi művek és különféle szakkönyvek mellett soksok kölcsönözhető film is várja a látogatókat. A beiratkozás minden érdeklődő számára lehetséges, a feltételek pedig rendkívül kedvezőek. A könyvtárból az erkélyre kilépve az Andrássy út, valamint a környék panorámáját is megcsodálhattuk.

Ezen élmény után az orosz kultúra momentumainak színes palettájával, többek között az „Arany Gyűrű” városaival, a kremlekkel és a hagyományos orosz játékokkal ismerkedhettünk meg közelebbről. Megtekintet-

tük továbbá az „Oroszországban utazgatva”, illetve az Andrej Sztyenyin Nemzetközi Sajtófotó Verseny győzteseinek munkáiból készült fotókiállításokat is. Utóbbi az Art Market Budapest nemzetközi fesztivál keretében került megrendezésre, és október 18-ig várja a látogatókat.

A Központban lehetőség van orosz nyelvtanulásra is, hiszen mindenféle szinten, elérhető áron kínálnak tanfolyamokat. Ezen kívül rendszeresen tartanak beszélgetős esteket is, ahol az orosz nyelv és kultúra iránt érdeklődők számára baráti légkörben biztosítanak lehetőséget az ismerkedésre és a gyakorlásra. A következő ilyen összejövetelre október 16-án kerül sor. Ezen kívül különféle versenyeket is szoktak rendezni, jelenleg éppen videofilmek készítésére várják a jelentkezőket. Az egyetemisták számára pedig különösen érdekesek lehetnek az oroszországi ösztöndíj-lehetőségek, amelyekről bármikor szívesen tájékoztatják az érdeklődőket.

Izgalmas és tartalmas látogatásunkat egy nyenyecek életmódját bemutató dokumentumfilm részleteinek megtekintésével, valamint egy könnyed orosz nyelvi játékkal zártuk.

Orosz Zenei Fesztivál 2019 – kiállítással színesítve (Dánó Nikolett beszámolója)

Az idén második alkalommal megrendezett, Szabó Marcell zongoraművész által alapított orosz zenei fesztiválra Budapesten és Debrecenben került sor több helyszínen, október 7-től 13-ig, színesebbnél színesebb előadásokkal várva az orosz zene iránt érdeklődő közönséget. Kis csapatunk a megnyitás előtt megtekinthette Muszorgszkij és Rimszkij-Korszakov operáiból rendezett kiállítást, amelynek az Orosz Kulturális Központ adott otthont a fővárosban. A kiállítást Budapestre és Debrecenbe is az Orosz Nemzeti Zenei Múzeum hozta el. Idén hat zeneszerző művei köré építették fel a fesztivált, ezek Muszorgszkij, Rimszkij-Korszakov, Csajkovszkij, Szkrjabin, Prokofjev és Glinka. A fesztiválon fellépett többek között Anatolij Fokanov orosz operaénekes, a Goodi Gorazdo népzenei együttes, akiknek fő hangszere a guszli, a Kruppa Vonósnégyes és a Kodály Filharmonikusok.

„Az opera valósághűsége és szépsége” címet viselő kiállítás Mogyeszt Petrovics Muszorgszkij operáinak lett szentelve, kiemelve a *Borisz Godunov* és a *Hovanscsina* című operákat, a nem befejezett munkákat és Muszorgszkij segítőtársainak körét. A 2019-es év Muszorgszkij születésének 180. évfordulója és a Színház Éve Oroszországban – erre is reflektáltak a kiállítás-megnyitón. Mihail Arkagyjevics Brizgalov, a moszkvai Orosz Nemzeti Zenei Múzeum igazgatója is ellátogatott a fesztiválra, és a kiállítás-megnyitón beszédet mondott. Elmondta, hogy egy millió zenei tárgy van a moszkvai múzeum állományában, ezzel ők a világon a legnagyobb ilyen jellegű múzeum. Őrzik a legnagyobb orosz zeneszerzők kéziratait is, aminek kutatására szinte minden nap érkezik jelentkező szerte a nagyvilágból, és még mindig születnek új felfedezéseket ezek alapján. Elmesélte, hogy Muszorgszkij élete folyamán csak egyetlen operáját, a *Borisz Godunovot*, hallhatta meg komplett előadás formájában, a többi operáját Rimszkij-Korszakov fejezte be. Megtudtuk, hogy múzeumtechnikai okokból sajnos nem volt lehetőség arra, hogy eredeti tárgyak, képek kerüljenek kiállításra, ezért döntöttek a poszter változat mellett. Végezetül Brizgalov úr tolmácsolta Oroszország kulturális miniszterének üdvözletét, megköszönte a megmutatkozási lehetőséget és gratulált a fesztivál szervezőinek.

Látogatás a CEU Orosz Gyűjteményébe (Szálkai Kinga beszámolója)

A mai magyar–orosz kapcsolatok intézményei kurzus keretei között a ruszisztika mesterszakos hallgatók október 15-én a Közép-Európai Egyetem (CEU) könyvtárába látogattak el. A CEU 190 000 nyomtatott könyvből és számos egyéb forrásból álló könyvtára Közép- és Kelet-Európa legnagyobb angol nyelvű társadalomtudományi gyűjteménye. Gyűjtőköre az egyetemi oktatáshoz kapcsolódóan a történelmi, jogi, szociológiai, vallási, környezeti, művelődéstörténeti és szépirodalmi témákkal foglalkozó dokumentumokra terjed ki.

Az angol után az orosz nyelvű anyagok állnak rendelkezésre legnagyobb számban. Az Orosz Gyűjtemény 8000 nyomtatott anyagot tartalmaz, ami szintén egyedülálló mind Magyarországon, mind egész Közép-Európában. Ez egy jó stratégiai érzékkel meghozott könyvtárvezetői döntésnek köszönhető – az 1990-es évek elején, a rendszerváltás után ugyanis minden könyvtár igyekezett minél hamarabb megszabadulni a

szovjet befolyásra emlékeztető könyvektől és folyóiratoktól, amik így gyorsan hiánycikké váltak. A CEU könyvtára ebben az időszakban hozta létre saját gyűjteményét, ahol éppen ezeket a dokumentumokat halmozták fel. Egyéb „kincsek" is találhatóak azonban a gyűjteményben, amelyek közül kiemelkednek az emigráns kiadványok. Ezek olyan anyagok, amelyeket a Szovjetunió területén betiltottak, kiadásuk csak korlátozott számban, külföldön volt lehetséges, így valódi ritkaságnak számítanak.

Az orosz nyelvű anyagok beszerzése jelenleg is folyamatos, főként a MIPP International rendszerén keresztül történik. A MIPP International 1991 óta szolgálja ki a posztszovjet térség, Kína, Románia és Mongólia iránt érdeklődő tudományos olvasóközönség igényeit. A vásárlás mellett az adományozás is fontos forrását képezi az Orosz Gyűjtemény gyarapodásának. A magánszemélyek és a tudományos élet résztvevői mellett intézményektől is érkeznek könyvadományok, a Szabad Európa Rádió (RFE/RL) például közel 2000 dokumentummal gazdagította eddig az orosz nyelvű források körét. A nyomtatott formátum mellett számos e-könyv, folyóirat és egyéb dokumentum is megtalálható a CEU könyvtárán keresztül (főként helyben, de távoli hozzáféréssel is) elérhető adatbázisokban.

A látogatás során az is kiderült, hogy a CEU és az ELTE között szoros együttműködés jött létre a középkorral foglalkozó anyagok gyűjtése területén. A CEU Medieval Studies tanszéke és az ELTE Egyetemi Könyvtár közösen tartják fenn az ELTE-CEU Középkortudományi Könyvtárat, ahol kb. 500 orosz nyelvű forrás is megtalálható. A könyvtár az ELTE BTK-n, a Ruszisztikai Központtal egy épületben található.

Búcsúzóul a CEU új épületének tetején található tetőkertet is meglátogattuk, ahonnan megcsodálhattuk a belvárosra és a Várra nyíló panorámát.

Látogatás az OSA Archívumba (Magyar Alexandra beszámolója)

2019. november 6-án egy szemináriumi óra keretein belül alkalmunk volt mélyebb betekintést nyerni a nemzetközi OSA Archívum működésébe. Az intézmény egyik munkatársa körbe vezetett minket az épületben. Ezzel kezdtük meg az archívummal való alapos ismerkedést.

Az első hely, ahová elvittek minket, maga az OSA Archívum levéltára volt. Részletes magyarázatot kaptunk arra vonatkozóan, hogyan működik egy levéltár a gyakorlatban. Miután már tudtuk, miképpen találhatjuk meg az általunk keresett dokumentumot, elindultunk látogatásunk második állomásához. Egy terembe invitáltak minket, ahol legnagyobb meglepetésünkre egy igen kedves kutyával találkozhattunk többek között. Csatlakozott hozzánk az intézmény további két segítőkész munkatársa és megkezdődött az előadás, aminek fő témája az audiovizuális anyagok bemutatása volt. Megtudhattuk, hogy az OSA Archívum 62 darab különböző audiovizuális gyűjteménnyel büszkélkedik, aminek a szovjet-orosz vonatkozású dokumentumai rendkívül széles spektrumúak. Több szovjet propagandafilm részletét levetítették nekünk, olyanokat, mint például *A Bajkál-Amur vasútvonal átadása*. Az OSA Archívum anyagait online felületen keresztül is el lehet érni, így az online katalógus használatához is kaptunk segítséget. Az anyagok jelentős része interneten megtekinthető és az Archívum célja az, hogy 2022-ig minden audiovizuális anyagot digitalizáljanak és a virtuális nagyközönség elé tárjanak.

A látogatásunk legutolsó szegmensében válogatott szovjet témájú levéltári anyagokat tártak elénk. A témák között volt alkoholizmusról szóló, olyan, ami a nők helyzetét mutatta be a Szovjetunióban, de akadtak közöttük olyanok is, amik külpolitikai témájúak voltak. A szigorúan levéltári típusú dokumentumok mellett előkerültek a könnyebben emészthető szovjet újságok is, amik remekül szemléltették a szovjet társadalom korabeli érdeklődését és hangulatát.

Az előadás és maga az intézmény megtekintése után kellő inspirációt nyertünk arra, hogy használói legyünk ennek a színvonalas nemzetközi levéltárnak, ahol számunkra rengeteg hasznos anyagot lelhetünk fel, legyen bármilyen specifikus a kutatási területünk.

Látogatás a Külügyi és Külgazdasági Intézetbe (Dánó Nikolett beszámolója)

November 13-án a budapesti Külügyi és Külgazdasági Intézetbe látogathattunk el.

2014 előtt Magyar Külügyi Intézet néven volt ismert, majd átnevezték, és azóta szorosabb az együttműködés a Külügyminisztériummal, közös projekteknek köszönhetően is. Az egykori nemesi kúriában székelő intézet fő profilja az aktív kutatási tevékenység, különböző tanulmányokkal és elemzésekkel vannak jelen a magyar tudományos életben. Továbbá fontos szerepet tölt be az Intézet életében a rendezvényszervezés. Heti több alkalommal rendeznek kerekasztal és háttérbeszélgetéseket, vitafórumokat, konferenciákat magyar és angol nyelven. Megtudhattuk továbbá, hogy jövőbeli terveik közt szere-

pel külpolitikai témájú filmek vetítése és hozzájuk kapcsolódó beszélgetések levezénylése. Az egyik legnagyobb és legsikeresebb eseményük az éves Nyugat- Balkán Konferencia, de ezen kívül olyan országokat is vendégül láttak a közelmúltban, mint Angola vagy a Fülöp-szigetek. Említésre méltó még a „Nők a diplomáciában" című rendezvényük, amely az egyik legnagyobb részvételű volt. Ezen kívül írásos projektumokat is készítenek, mint például KKI-elemzéseket és KKI-tanulmányokat, valamint ezek angol nyelvű változatait, amelyek egész évben különböző témákban jelennek meg. Magyarország egyetlen külpolitikai folyóirata, a Külügyi Szemle is az Intézet munkája. Podcast csatornájuk szintén nagy népszerűségnek örvend. Az Intézet egyik dolgozója, Ackermann Sándor azt is hozzátette, hogy hazai és nemzetközi egyetemekkel, intézetekkel is együttműködnek, lehetőség van gyakornoki programra és külső konzulens felkérésére is az Intézet tagjai közül. Az intézmény objektív, szakmailag helytálló véleményt formál a világban történt eseményekről, ilyen például egyes választások értékelése. További konferencia témáik még Afrika helyzete, az energetika, a fenntarthatóság, a Brexit, az orosz-ukrán helyzet, a skót függetlenség, a katalán helyzet és továbbiak. Céljuk, hogy megújuljanak, nyissanak új lehetőségek felé úgy, hogy a tudományos elemek ne változzanak. Egy könyvtár is működik az intézmény épületében, mely csütörtökönként van nyitva, és nagy terjedelmű politikai irodalom található meg benne. A közösségi médiában aktívak, érdemes őket követni.

Látogatás a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárába (Barna Brenda beszámolója)

2019. november 20-án „A magyar-orosz kapcsolatok intézményei" kurzus keretei között ellátogattunk a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárába, amelynek egy éppen aktuális, emellett rendkívül nagyszabású és izgalmas projektje a második világháború következtében szovjet hadifogságba került magyar katonák ügyiratainak kezelése. Az átadási és átvételi folyamat, valamint az azt megelőző tárgyalások rejtelmeibe a levéltár főigazgatója, Szabó Csaba, valamint Suslik Ádám levéltáros vezettek be bennünket.

Ahogyan Szabó Csaba elmondta, a nemzet emlékezete szempontjából rendkívül fontos feladat a külföldi levéltárakban fennmaradt magyar vonatkozású anyagok (hungarikák) összegyűjtése. A levéltár Oroszországgal is már régóta élénk diplomáciai kapcsolatokat folytat ez ügyben, és bár a tárgyalások nem mindig mennek kifejezetten gördülékenyen, a közelmúltban egy rendkívül komoly eredményt sikerült

elérni: a 2017-ben újjáalakult Orosz-Magyar Levéltári Vegyesbizottság megállapodása értelmében Oroszország átadja hatszázezer lágerbe hurcolt magyar katona azonosító kartonját, digitalizált formában. Ezen kartonok adatai között szerepel – többek között – a fogoly neve, apja neve, születési helye és éve, melyek azonban az esetek nagy részében hibásan kerültek feljegyzésre, ugyanis a (többségében csak orosz nyelven értő) kihallgatók számára szokatlanul hatottak a magyar hangzású személy- és helységnevek, és ebből fakadóan nem is mindig tudták őket megfelelően rögzíteni. Az elírások megfejtése és korrigálása a projekt magyar résztvevőire vár, akik között az ELTE BTK ruszisztika szakos hallgatóit is szívesen látnák, így a Ruszisztikai Központ és a levéltár jövőbeni együttműködésének lehetősége is felmerült.

Mindezek után az előadók örömmel megválaszolták a feltett kérdéseket, valamint a szakdolgozatokhoz történő anyaggyűjtéshez is figyelmünkbe ajánlották a levéltári dokumentumokat. Igyekszünk élni a lehetőséggel, a tartalmas előadást pedig ezúton is köszönjük.

Türk Attila régész a Ruszisztikai Központban (Magyar Alexandra beszámolója)

„A magyar-orosz kapcsolatok intézményei" című kurzus keretein belül november 27-én Türk Attila régész, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója tartott előadást a magyarság eredettörténetéről. Rendhagyó módon az előadó tett látogatást a Ruszisztikai Kabinetbe, és előadását kérésünkre orosz nyelven tartotta meg.

Az előadás fő kérdésköre a magyarság eredettörténete volt. Bevezetésként szó esett a 8-9. századi írott források fontosságáról, amikben a magyarokról esik szó. Többek között olyan kérdésekre is kaphattunk választ, mint hogy honnan ered a magyar nyelv. Megtudhattuk azt is, hogy a finnugor terminus a német nyelvből származik, azonban ez pontatlan megnevezés. A magyarság őstörténetével foglalkozó régészek szeretnék ezt finnmagyarra változtatni. Az előadó többször hangsúlyozta, téves az az elképzelés, miszerint a magyar nép finnugor eredetű, hiszen csak maga a nyelv rendelkezik finnugor gyökerekkel. Megtudhattuk továbbá azt is, hogy Magyarország területén először 1834-ben

találtak ősmagyar leleteket, nem messze Kecskeméttől. Ekkoriban már jó kapcsolat volt a magyar és orosz tudósok között. Ezt bizonyítja a Zichy gróf által támogatott expedíció, amit az akkori Orosz Birodalom területére indítottak. Ezen kapcsolatok egészen a Szovjetunió felbomlásáig szorosak maradtak, azonban az utóbbi 30 évben sajnos kevésbé élénkek a két állam közötti szakmai kapcsolatok a régészet területén.

Az előadás utolsó szegmensében szélesebb körű képet kaphattunk a jelenkori orosz-magyar régészeti kapcsolatokról. Többek között szó esett az utóbbi években rendezett konferenciákról (köztük a 2011-es Ukrajnában rendezettről), emellett széleskörű szakirodalmi ajánlót is kaphattunk a magyar régészeti kutatásokról.

Ruszisztikások a Helikon Kiadóban (Rudas Tamás beszámolója)

Mikor átfagyva, leragadó szemhéjakkal, üres gyomorral, leginkább egy B-kategóriás zombifilm statisztáját megidéző lelkesedéssel fél tíz táján (2019. december 04-én) megérkeztem a Helikon Kiadó irodájának is otthont adó markáns épülethez, nem tápláltam nagy reményeket a kiadó főszerkesztőjével, M. Nagy Miklóssal való beszélgetésünkkel kapcsolatban. Mondhatjuk, hogy kellemesen csalódtam. Bár a helyszín megtalálását illetően a főváros nem hazudtolta meg magát, a helyi Libri könyvesbolt segítőkész eladójának, valamint az épület recepciósainak köszönhetően végül rábukkantam az irodára, ahová már a főszerkesztővel együtt léptem be.

Szaktársaim néhány perc elteltével érkeztek meg, amit M. Nagy Miklós hosszas elbeszélése követett. Kiderült, hogy a kiadó oroszországi kapcsolatait viszonylag korlátozott számú orosz ügynökség jelenti, ám ezek szakmai téren nagy megbecsülésnek örvendenek. Megtudtuk, hogy jelenleg Magyarországon Viktor Pelevin, Vlagyimir Szorokin, valamint Borisz Akunyin számítanak a legnépszerűbb orosz íróknak. Megtudtuk továbbá, hogy idehaza napjainkban az orosz irodalom összességében nem örvend komoly népszerűségnek, amelyet sajnálattal, bár nem túl nagy meglepetéssel vettünk tudomásul. Kérdésemre, mely szerint inkább a szépirodalom, avagy a zsánerirodalom dominál-e Oroszországban, azt felelte M. Nagy Miklós, hogy döntő százalékban az utóbbi, melyen viszont, az orosz magaskultúra-fétisről alkotott addigi elképzeléseim alapján, valóban elcsodálkoztam. Mivel magam is dédelgetek írói álmokat, óhatatlanul felmerült bennem a kérdés, hogy egy kelet-közép-európai feltörekvő írónak mennyi esélye van a sikerre a világpiacon. A meglehetősen pesszimista kilátások sem tudtak igazán lelombozni, és összességében jó hangulatban távoztunk a beszélgetésről.

A „Russkiy Mir”

Alapítvány kötelékében

„Draw Your Life”-kihívás a Ruszisztikán

Idén tizedik alkalommal fog részt venni az ELTE BTK négy hallgatója a Várnai Csernorizec Hrabar Magánegyetem szervezésében megrendezésre kerülő intenzív nyári orosz oktatásmódszertani mesterkurzuson augusztus 18–24 között.

8 ország 12 városának 12 csapata fogja összeadni tudását és alkotókedvét az egy hetes kurzuson, hogy ősztől otthon majd ki-ki kamatoztatni tudja a közös nemzetközi tapasztalatokat. Minden évben komoly felkészülés előzi meg a részvételt, előre megadott feladatcsoportok alapján.

Az idei magyar csapat a „Draw Your Life” műfaját választotta a prezentációja elkészítéséhez. „A Színház Éve” akcióhoz csatlakozva mini-bábelőadásokkal is készülnek a magyar résztvevők, ami nem kis kihívás, hiszen a mesterkurzus csapatainak több mint a fele szláv országokból érkezik, ahol sokkal nagyobb hagyományai vannak az egyetemista korosztályban a kreatív megnyilvánulásoknak, mint nálunk. Úgy tűnik azonban, hogy idén a magyar csapat ebben a tekintetben is az élmezőnybe fog tartozni.

XI. Várnai Nemzetközi Szakmódszertani Képzés – az ELTE BTK csapata Várnában

Az Európában egyedülálló nyári workshop országok és generációk számára teremt közös platformot, ahol évtizedes szakmai tapasztalatok lépnek párbeszédbe friss, újszerű oktatási szemlélettel és igényekkel. Hagyományos előadások, műhelymunka, projektkészítés, kreatív megnyilvánulás és multimediális újdonságok használata váltakozik öt napon keresztül, reggeltől az éjszakákba nyúlva. Az intenzív munka azonban nem meríti le a résztvevőknek, hanem éppenséggel feltölti őket – egy egész szemeszterre. Ehhez persze nagyban hozzájárul a Fekete-tenger lehelete, látványa, simogatása és a szervezők és az előadók professzionalizmusa, felkészültsége is.

A workshopok állandó előadói a várnai egyetem professzora Galina Samonyina (aki a projekt kitalálója és tíz éve töretlen működtetője), a Plovdivi Állami Egyetem rektorhelyettese, Nada Csernyeva, a szentpétervári Herzen Egyetem professzorai, Leonyid Moszkovkin és Valerij Jefremov és Dmitrij Bukin egyetemi docens, aki ismeri az oroszoktatáshoz alkalmazható összes izgalmas applikációt.

Az idei év tematikus vezérfonalát a színházi technikákban rejlő oktatásmódszertani lehetőségek adták. A résztvevő csapatok házi feladatai is ehhez kapcsolódtak. A magyar csapat (Balazsin Balázs, Csókási Annamária, Mészáros Klaudia és Vörös Karolina egyetemi hallgatók Dr. Gyimesi Zsuzsanna vezetésével) a *Hattyúk tava* történetét adaptálta B1-es nyelvtudási szintre és árnyjátékot formált belőle.

Az ELTE BTK tizedszer képviseltette magát csapattal a várnai workshopon, a szervezők és a résztvevők nagy örömére.

Európai Orosz Központok munkatársainak találkozója Krakkóban

A „Russkiy Mir” Alapítvány támogatásával a Krakkói Pedagógiai Egyetemen Helena Ples vezetésével működő Orosz Központ tíz éves lett. A jeles évforduló alkalmából találkozót szerveztek az európai Orosz Központok munkatársai számára. Az Európai Orosz Központok Vezetőinek és Metodistáinak III. Metodikai Szemináriumára szeptember 24-28 között került sor Krakkóban.

A 18 európai országot és 42 Orosz Központot képviselő szakemberek több kérdést jártak körbe a szeminárium három munkanapja során. Termékeny eszmecsere bontakozott ki a „Russkiy Mir” Alapítvány képviseletében érkező Vlagyimir Kocsin, Konsztantyin Szergejcsev és Vlagyimir Litarenko, valamint az Orosz Központok munkatársai között a központok működését és nemzetközi projektjeit illetően. Emellett érdekes előadások hangzottak el az orosz nyelv jelenlegi fejlődési útjairól, a kétnyelvű gyermekek nyelvoktatásáról, valamint a színház és az információs technológia szerepéről az orosz nyelv oktatásában. Az előadók között szerepelt Valerij Jefremov, az Oroszországi Állami Pedagógiai Egyetem professzora, a nyári várnai nemzetközi szakmódszertani továbbképzések állandó előadója.

A szervezők vendégszeretetét tükrözte, hogy az érkezőket hagyományos módon kenyérrel és sóval várták. Az eszmecseréket színes kulturális programok követték, többek között orgonakoncert és pantomim-előadás.

A budapesti Ruszisztikai Módszertani Kabinet és Könyvtár képviseletében dr. Gyimesi Zsuzsanna és Mészáros Zsófia vett részt a krakkói szemináriumon.

IX. Nemzetközi Fordítói Szakszeminárium Plovdivban

2019. november 13-17. között Plovdivban, Bulgáriában nemzetközi fordítói szakszemináriumon vett részt az ELTE BTK diákcsapata a Ruszisztikai Központ közreműködésével. Balazsin Balázs, Csóka Nikolett, Horváth Alexandra és Vörös Karolina alkották a budapesti csapatot.

Idén kilencedik alkalommal került sor a fordítói mesterkurzusra, ahol orosz szépirodalmi és diplomáciai szövegek fordítását menedzselték a profi oktatók bolgár, görög, lengyel, magyar, olasz és szerb anyanyelvre, összesen 12 csapat közreműködésével. Az idei mesterkurzus témájához „A Színház Éve” akció adta az inspirációt. A csapatok azt a házi feladatot kapták előre, hogy egy klasszikus orosz drámarészletet ültessenek át kortárs orosz nyelvre. A magyar csapat Csehov *Három nővérét* ültette át a modern könnyűzene szövegvilágába.

A budapesti fiatalok kitűnően teljesítettek a szakszemináriumon és ezzel kivívták a jogot, hogy az ELTE BTK jövőre is küldhessen résztvevőket a plovdivi workshopra.

Metodikai szombatok

Metodikai szombat 2019 januárjában

2019 első, orosztanároknak szóló metodikai szombatjára 2019. január 26-án 13 órától került sor a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központban.
Folytatódott a decemberben elkezdett témák tárgyalása:

1. Страшилка и социалка – универбация как одна из моделей компрессивного словообразования 2
2. Типы заданий на развитие навыков аудирования

Volt év eleji meglepetés is!
A mesterkurzust Dr. Oszipova Irina vezette.

Metodikai szombat 2019 márciusában

2019 második, orosztanároknak szóló metodikai szombatjára 2019. március 2-án 13 órától került sor a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központban.
A megvitatásra kerülő témák a következők voltak:

1. Упражнения на развитие навыков аудирования
2. Результаты второго тура олимпиады по русскому языку
3. Игры на уроках русского языка. Сообщение Каталин Тулц: опыт использования игр, интересные идеи

A mesterkurzust Dr. Oszipova Irina vezette.

Metodikai szombat 2019 márciusának végén

A márciust metodikai szombattal indítottuk és metodikai szombattal zártuk. Az idei harmadik összejövetelre március 30-án, kivételesen 14 órai kezdettel került sor a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központban.
A megvitatásra kerülő témák a következők voltak:

1. Ещё раз о природе ошибок учащихся в процессе усвоения РКИ и возможностях их устранения
2. Страноведение на уроках русского языка. Праздники: Масленица, Пасха

A mesterkurzust Dr. Oszipova Irina vezette, a kulturológiai témát Völgyi Zoltánné Julika prezentálta.

Metodikai szombat 2019 májusában

Az idei negyedik metodikai szombatra május 4-én 13 órai kezdettel került sor. Ez volt egyben a Kabinet fennállásának 10. évfordulója előtt tisztelgő májusi ünnepségsorozat első programja.

A megvitatásra kerülő témák a következők voltak:

1. Ещё раз о природе ошибок учащихся в процессе усвоения РКИ и возможностях их устранения
2. Из истории советской музыкальной жизни

A mesterkurzust Dr. Oszipova Irina vezette.

Metodikai szombat 2019 júniusában

Az idei ötödik metodikai szombatra június 1-én 13 órai kezdettel került sor a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központban. Ez volt az évadzáró összejövetel.

A megvitatásra kerülő témák a következők voltak:

1. Речевой этикет (спор, дискуссия)
2. Анализ ошибок: русские эквиваленты венгерского слова
3. Языковой практикум: устойчивые словосочетания со словами "время", "глаз", "идти"

A mesterkurzust Dr. Oszipova Irina vezette.

Metodikai szombat 2019 szeptemberében

Az idei hatodik metodikai szombatra szeptember 21-én 13 órai kezdettel került sor a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központban.

A megvitatásra kerülő témák a következők voltak:

1. Проблематика модальности в лингводидактическом аспекте
2. Что нового в лексике? Слова и словечки (новое в языке и речи)

A mesterkurzust Dr. Oszipova Irina vezette. Az összejövetel vendége Szergej Miturics grafikus, a Tri Kvadrata Intellektuális Könyvkiadó igazgatója volt.

Metodikai szombat 2019 októberében

2019. október 26-án szombaton új időpontban, 11 órától került sor a hagyományos, orosztanároknak szóló módszertani továbbképzésre Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központban.

A megvitatásra kerülő témák a következők voltak:

1. Пословицы, поговорки и современные прецедентные текст
2. Грамматические изменения в конструкциях времени

A mesterkurzust Dr. Oszipova Irina vezette.

Metodikai szombat 2019 decemberében

2019. december 7-én 11 órától került sor a hagyományos, orosztanároknak szóló módszertani továbbképzésre Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központban.

A megvitatásra kerülő témák a következők voltak:

1. Фразеорефлексы, описывающие душевное состояние
2. Проблемы, связанные с усвоением числительных (от уровня A1 до уровня C1)

Karácsonyváró hangulatban vártunk minden kedves régi és új kollégát.

A mesterkurzust Dr. Oszipova Irina vezette.

A Tri Kvadrata Kiadó és Szergej Miturics újra jött, látott, győzött

2019. május 4-én Szergej Miturics, a moszkvai Tri Kvadrata Kiadó igazgatója a Ruszisztikai Központ és az éppen soron lévő metodikai szombat vendége volt, amelyet – mint mindig – Oszipova Irina vezetett.

Szergej Miturics kiadója, saját bevallása szerint, kicsi és különleges. Intellektuális élmény hallgatni őt és nézegetni a kiadó színes, kívülről-belülről izgalmas kiadványait. Egyik új sorozatuknak (*Oroszország művészeti kincsei – Художественные сокровища России*) az a célja, hogy az ország távoli helyein lévő múzeumokban olyan kiállítási tárgyakra leljenek, amelyek nem csak régészeti és történeti, hanem művészettörténeti szempontból is különlegesen érdekesek, ám a szakma figyelmét eddig elkerülték. A válogatás minőségét emeli, hogy Szergej Miturics aktív képzőművész, az volt az édesapja és az lett fia is, akivel közösen vezetik a kiadót.

Pjotr Miturics, az apa az 1920-as évek vezető futurista művészei közé tartozott, akinek az életművét feldolgozó albumot is bemutatta Szergej Miturics a jelenlévőknek.

Nem kevésbé érdekes és izgalmas kiadványsorozat a közelmúlt nyelvhasználatának elemzései alapján összeállított szótárak sora, amelyekben a normává váló szlengtől a mémekig minden megtalálható. A legfrissebb kiadvány 2015-16 nyelvhasználatát dolgozza fel.

Szeptemberben folytatódtak az orosztanároknak szóló metszombatok

2019. szeptember 21-én az orosztanároknak szóló metodikai továbbképzésen Oszipova Irina nyelvész irányításával modalitással és neologizmusokkal foglalkoztak a résztvevők a Ruszisztikai Központban.

A nem orosz anyanyelvűek számára talán az egyik legnehezebb és egyben legizgalmasabb feladat az intonáció helyes használata, különösen olyan esetekben, amikor az intonációtól függ, hogy az elhangzott mondatot szó szerint kell-e érteni, vagy éppen ellenkezőleg.

Ami a neologizmusokat illeti, a mai orosz nyelv éppúgy hemzseg az angol eredetű szavaktól, mint például a magyar. Az ördög persze a részletekben rejlik, hiszen minden nyelv a saját képére formálja az átvett szavakat. A jelentések is módosulnak – egy kicsit erre, egy kicsit arra –, így ha nem vagyunk elég precízek, vicces nyelvi helyzetekbe keveredhetünk. Ez kifejezetten szórakoztatóvá tette a mostani metodikai szombatot.

Nem lenne teljes a tanári továbbképzés, ha kimaradna belőle a kulturológiai aspektus. Ezt most Szergej Miturics, a moszkvai Tri Kvadrata Kiadó igazgatója biztosította, aki idén másodszor látogatott el a Ruszisztikai Központba. Lenyűgöző a belőle áradó elkötelezettség az orosz és a magyar kultúra értékei iránt. Az eltelt néhány hónapban a Tri Kvadrata Kiadó újabb kötetekkel jelentkezett, amiket Szergej Miturics magával hozott és bemutatott a résztvevőknek. Magyar vonatkozása miatt számunkra külön is érdekes Cséri Lili *Elhallgatott éveink* című visszaemlékezéseinek kommentárokkal ellátott orosz nyelvű kiadása, amik az 1919-1947 közötti időszakot ölelik át; valamint Gilbert Edit irodalomtörténész válogatott írásai az orosz irodalom tárgyköréből.

Nyelvi kurzusaink

A Ruszisztikai Módszertani Kabinet és Könyvtár (a „Russkiy Mir” Alapítvánnyal kötött szerződés értelmében) a 2019-es évben 8 csoport számára hirdetett meg nyelvi kurzusokat.

Ezek között volt három orosz érettségi előkészítő kurzus, melyen heti egy alkalommal gimnazisták vehettek részt csütörtöki, illetve hétfői napokon, B2-es szinten.

Emellett lezajlott a központban három felnőtt oroszt „felfrissítő”, beszédközpontú kurzus is C1-es szinten, heti rendszerességgel, hétfői napokon.

A nyári hónapokban két intenzív, egy hetes, 20 órás, gimnazistáknak szóló kurzus is lezajlott A2-es, illetve B1-es szinten. A szokásos nyári intenzív középiskolás orosztanfolyam idén is elérte a célját: koncentráltan, de jó hangulatban, vidáman és motiváltan vettek rajta részt a diákok.

Végezetül az egész év során lehetőség volt csütörtöki, később keddi napokon egyéni konzultációra.

A Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ 2019-es tevékenysége számokban

A Központ honlapja magyar nyelven: russtudies.elte.hu
A Központ honlapja orosz nyelven: russtudies.elte.hu/en/
Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának honlapján (btk.elte.hu) és az Eötvös Loránd Tudományegyetem honlapján (elte.hu/esemeny) rendszeresen jelennek meg közlemények és információk a Központ rendezvényeiről és programjairól.
Központunk munkájáról havi rendszerességgel készül statisztikai beszámoló. A havi beszámolók alapján a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központban 2019. január 1. és december 31. között **382 rendezvény** került megrendezésre, beleértve tudományos és ismeretterjesztő előadássorozatainkat és nyelvtanfolyamainkat. A Központ munkájáról az alábbi adatokkal szolgálhatunk:

A Központ látogatóinak száma	**A Központ látogatói és dolgozói által használ információs és könyvtári források száma**	**Orosz nyelvoktatás: csoportok és résztvevők száma**	**A honlapunkon megtalálható, rendezvényeinkről szóló közlemények száma**	**A honlapunkon megtalálható, rendezvényeinkről szóló publikációk száma**
3159 fő	**2254** egységnyi egyéni vagy csoportos forráshasználat	**8** csoport, **2** rendszeres alkalom egyéni konzultációra, összesen **81** tanuló	**39** orosz nyelven és **45** magyar nyelven	**81** orosz nyelven és **87** magyar nyelven